

KAMU HUKUKU/PUBLIC LAW

Araştırma Makalesi/Research Article

Elektronik İhale Uygulamalarının Hukuki Çerçevesi: Danıştay ve Kamu İhale Kurulu Kararları Işığında Bir Değerlendirme*

The Legal Framework of Electronic Tendering Practices: An Evaluation in Light of The Decisions of The Council of State and The Public Procurement Board

Necmiye MAZLUM**

ÖZ

Elektronik ihale, ihale süresince yapılan tüm işlemlerin Elektronik Kamu Alımları Platformu aracılığıyla elektronik ortama taşınması olarak ifade edilmektedir. Ülkemizde, 2010 yılından itibaren ihaleler EKAP üzerinden elektronik ihale şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu çalışma, elektronik ihale uygulamasının ülkemizdeki gelişimini, elektronik ihale aşamalarını ve elektronik eksiltme uygulamasını, ilgili mevzuat ve Danıştay kararları çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada, elektronik ihaleye ilişkin düzenlemelerin büyük ölçüde ikincil mevzuat düzeyinde gerçekleştirildiği, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yer almayan bazı hükümlerin yönetmeliklerle düzenlendiği tespit edilmiştir. Danıştay kararları incelendiğinde, kanunda açıkça düzenlenmeyen hususların yönetmelik hükümleriyle değiştirilmesinin veya genişletilmesinin mümkün olmadığı yönünde bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Bu çerçevede, elektronik ihale uygulamasına ilişkin hükümlerin kanuni dayanak olmaksızın yönetmeliklerle düzenlenmesinin, normlar hiyerarşisi ilkesine aykırılık teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma, normatif analiz ve Danıştay ile Kamu İhale Kurulu kararlarının değerlendirilmesi yöntemiyle yürütülmüştür.

* Makale gönderim tarihi: 30.12.2025. Makale kabul tarihi: 29.04.2026. Necmiye Mazlum, "Elektronik İhale Uygulamalarının Hukuki Çerçevesi: Danıştay ve Kamu İhale Kurulu Kararları Işığında Bir Değerlendirme", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 13, Sayı 1, 2026, ss. 397-429, DOI: <https://doi.org/10.46547/imuhfd.2026.13.1.10>.

** Öğretim Görevlisi, Artvin Çoruh Üniversitesi; Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Kamu Hukuku Bölümü Doktora Öğrencisi, necmiye.mazlum@gmail.com, 0000-0001-5871-387X.

Çatışma Beyanı: Yazar herhangi bir çatışma beyanı bildirmemiştir.

Conflict of Interest Statement: The author(s) have declared no conflict of interest.

Anahtar Kelimeler: 4734 sayılı Kanun, elektronik ihale, EKAP, ihale süreçleri, elektronik eksiltme.

ABSTRACT

Electronic procurement refers to the transfer of all transactions conducted during the procurement process to an electronic environment via the Electronic Public Procurement Platform. In our country, tenders have been conducted electronically via EKAP since 2010. This study aims to examine the development of electronic tendering in our country, the stages of electronic tendering, and the electronic bidding application within the framework of relevant legislation and Council of State decisions.

The study found that regulations related to electronic tendering are largely implemented at the secondary legislation level, with some provisions not included in the Public Procurement Law No. 4734 being regulated by regulations. An examination of the Council of State decisions reveals that an approach has been adopted whereby it is not possible to amend or expand upon matters not explicitly regulated by law through regulatory provisions. In this context, it has been concluded that regulating provisions related to electronic procurement through regulations without a legal basis constitutes a violation of the principle of the hierarchy of norms. The study was conducted using normative analysis and evaluation of decisions made by the Council of State and the Public Procurement Board.

Keywords: Law no. 4734, electronic tender, EKAP, tender processes, electronic auction.

Giriş

Ülkemizde son yıllarda internet kullanımının yaygınlaşması ve dijital çağ olarak nitelendirilen döneme geçilmesiyle, özel sektörde olduğu gibi kamu sektöründe de dijitalleşme yolunda ilerleme olduğu görülmektedir. Kamu hizmetlerinin sunum biçiminde yaşanan bu dönüşüm, idari işlemlerin yürütülme usullerini de doğrudan etkilemiştir. Bu dönüşüme öncülük eden kurumlardan biri Kamu İhale Kurumu olup, kamu alımlarının elektronik ortama taşınması bu sürecin en önemli örneklerinden birini oluşturmaktadır.

Türkiye’de 2010 yılına kadar kamu ihaleleri, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu (4734 sayılı Kanun) çerçevesinde ağırlıklı olarak fiziki ortamda gerçekleştirilmekteydi. Bu dönemde ihale süreçlerinin merkezi bir elektronik platform üzerinden yürütülmemesi, uygulamada

standartlaşma ve denetim açısından çeşitli sorunlara yol açmaktaydı. 2010 yılında Elektronik Kamu Alımları Platformu'nun (EKAP) kurulmasıyla birlikte, ihale süreçleri büyük ölçüde elektronik ortama taşınmıştır.

Elektronik ihale, ihale sürecine ilişkin tüm işlemlerin elektronik ortamda yürütülerek EKAP üzerinden tamamlandığı bir ihale yöntemi olarak uygulanmaktadır. Açık ihale usulü, belli istekliler arasında ihale usulü ve pazarlık usulü kapsamında gerçekleştirilen ihaleler ile doğrudan temin yoluyla yapılan alımlar da EKAP üzerinden yürütülebilmektedir.

Bu çalışma, elektronik ihale uygulamasını Danıştay kararları ışığında incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, elektronik ihaleye ilişkin düzenlemelerin büyük ölçüde ikincil mevzuatla şekillendiği ve bu durumun normlar hiyerarşisi açısından ortaya çıkardığı hukuki sorunlar değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, Danıştay kararları üzerinden elektronik ihale süreçleri ve elektronik eksiltme uygulamaları ele alınarak, kanun-yönetmelik ilişkisi bağlamında hukuki bir analiz yapılmıştır.

Çalışma, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, Kamu Alımlarının Elektronik Ortamda Yapılması Yönetmeliği (EKAP Yönetmeliği), Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliği (EİUY)¹, ilgili uygulama yönetmelikleri² ve Kamu İhale Genel Tebliği ile sınırlı tutulmuş; diğer ihale mevzuatı inceleme kapsamı dışında bırakılmıştır.

I. Elektronik İhale

Elektronik ihale, ihale sürecine ilişkin işlemlerin elektronik ortamda yürütülmesini ifade etmektedir³. 2021 yılında Kamu İhale Kurumunun (Kurum) yayınladığı 2020 Yılı Kamu Alımları İzleme Raporunda elektronik ihale, *“tekliflerin elektronik ortamda alınarak EKAP üzerinden hazırlanan formların istekli ya da istekli adına yetkili olan kişi tarafından e imza ile imzalanması ve verilen tekliflerin değerlendirilmesinin EKAP üzerinden tamamlanması”* ile gerçekleştirilen bir ihale yöntemi şeklinde tanımlanmıştır⁴.

Kamu ihtiyaçlarının daha kolay karşılanması, teklif vermede kolaylık sağlanması,

1 25/2/2011 tarihli ve 27857 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliği 18.05.2024 tarihli 32550 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu Alımlarının Elektronik Ortamda Yapılması Yönetmeliği ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bundan sonra “EİUY” olarak anılacaktır.

2 Uygulama yönetmelikleri şunlardır: Mal ve Hizmet Alımı İhalelerine İlişkin Uygulama Yönetmeliği (MAİY), Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği (HAİUY), Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği (YİİHY).

3 <http://ekapakademi.kik.gov.tr/sozluk/#II> (Erişim Tarihi: 02.01.2025).

4 Kamu İhale Kurumu (2021), *2020 Yılı Kamu Alımları İzleme Raporu*, Ankara, VI, https://dosyalar.kik.gov.tr/genel/Raporlar/Kamu_alimlari_izleme_raporu_2020_yilsonu.pdf (Erişim Tarihi: 03.01.2025).

ilan sürelerinin kısaltılması, kâğıt ve zamandan tasarruf sağlanması ile ihalenin süratli ve etkin bir şekilde sonuçlandırılması⁵; 2005 yılında Kurum tarafından yayınlanan *Kamu Alımlarında AB ve İngiltere'deki Düzenleme ve Uygulamalar* adlı araştırma raporunda elektronik ihalenin faydaları olarak belirtilmiştir. Bu faydalara rağmen, elektronik ihale uygulamasının büyük ölçüde ikincil mevzuatla düzenlenmesi, hukuki tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Elektronik ihalenin temel amacı, 4734 sayılı Kanun kapsamındaki usul ve esaslara uygun olarak ihale sürecini asgari maliyet ve işgücüyle, daha kısa sürede gerçekleştirmektir. Elektronik ihale işlemleri; 4734 sayılı Kanun, EKAP Yönetmeliği, Kamu İhale Genel Tebliği, Kamu İhale Kurulu düzenleyici kararları ve EKAP duyuruları kapsamında yürütülmektedir.

Elektronik ihale ile; eşitliğin sağlanması, teklif verme kolaylığı, zaman tasarrufu, şeffaflık, ilan sürelerinin kısaltılması, ihalenin etkin ve kısa sürede sonuçlandırılması, iş maliyetlerinin azaltılması, mevzuata ve usule aykırı işlemlerin önlenmesi, fiziki ortamdaki külfetin azaltılması, ihaleye katılımı kolaylaştırarak rekabetin artırılması amaçlanmıştır⁶.

Elektronik ihalenin; ihalenin daha güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesi, teklifler sistem üzerinden aynı anda açıldığı için şeffaflığın sağlanması, isteklilerin elektronik imza kullanması, tekliflerin gizliliğinin korunması, sistem üzerindeki tüm bilgi ve belgelerin denetim amacıyla kayıt altına alınması ve bu bilgilerin ile tekliflerin sonradan değiştirilememesi, düzeltilmemesi veya geri alınmaması gibi unsurlar bakımından avantaj sağladığı söylenebilir. İdarelerin bu sistemde bütün isteklilerin elektronik ihaleye katılımına olanak sağlaması zorunludur. İhaleyi gerçekleştiren idarenin, bazı isteklilerin elektronik ihaleye katılımına imkân tanınamaması halinde “*non discrimination*” (ayrımcılık yapmama) ilkesine aykırı davranmış olacağı kabul edilmektedir⁷.

Elektronik ihale ile yapılan ihalelerde, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu⁸ gereğince, ihaleye teklif sunan ve katılan kişilerin güvenliğinden veri sorumlusu sorumludur. Veri sorumlusu EKAP'a işlenen kişisel verileri, tarafların hak ve özgürlüklerine zarar vermeyecek şekilde koruma altına almalıdır. Zira Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca bu sorumluluk tamamen veri sorumlusuna aittir.

5 Kamu İhale Kurumu Eğitim Dairesi Başkanlığı. (2005). *Kamu Alımlarında AB ve İngiltere'deki Düzenleme ve Uygulamalar*, Ankara, s. 26.

6 Ash Gürbüz, “E-İhale Kapsamında Avrupa Birliği ve Türk Kamu Alımları'nda Dinamik Alım Sistemi'nin Karşılaştırmalı Analizi”, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4., Sayı 2, 2019 s. 333.

7 Kamu İhale Kurumu Eğitim Dairesi Başkanlığı. (2005). s. 26.

8 RG.07.04.2016, S. 29677.

II. Elektronik Kamu Alım Platformu (EKAP)

EKAP, 2020 yılında Kurum tarafından yayımlanan Kamu Alımları İzleme Raporunda; “Kurum tarafından yönetilen ve kamu alımları sürecine taraf olanlar ile idarelerin ihale sürecinde yapılacak işlemlerini internet üzerinden gerçekleştirdikleri elektronik platform” olarak tanımlanmaktadır⁹.

4734 sayılı Kanun’da yer alan ihale usullerine ilişkin süreçlerin tamamının elektronik ortamda yürütülebilmesi amacıyla mevzuatta çeşitli değişiklikler yapılmaktadır. Mevzuat ve EKAP’ta yapılan değişiklikler, Kurumun yönettiği EKAP’ın resmi internet adresi olan Kurumun resmi internet sitesi üzerinden yayımlanmaktadır.

A. Elektronik Kamu Alım Platformu’nun (EKAP) Gelişimi

Kurum, 2002 yılında 4734 sayılı Kanun ile kurulmuş ve bu tarihten itibaren ihalelerin elektronik ortamda yapılmasına yönelik çalışmalara başlamıştır. Elektronik ihale yönteminin uygulanabilmesi amacıyla Kurum tarafından atılan ilk adım, 2003 yılında gerçekleştirilmiştir¹⁰.

4734 sayılı Kanun’un 53. maddesinde Kurumun görevleri arasında “ihale istatistiklerini oluşturma ve yasaklı sicili tutma işlemleri” zaman içerisinde elektronik ortama taşınmıştır¹¹.

2008 yılında 4734 sayılı Kanun’a 5812 sayılı Kanun ile *Elektronik Kamu Alımları Platformu* (EKAP) başlıklı Ek Madde-1 eklenmiştir. Bu madde ile EKAP’ın kurulması, sistemin işletilmesi ve ihale sürecindeki elektronik sistemlerinin kullanımıyla ilgili usul ve esasların Kurum tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır. Böylece, ülkemizde elektronik ihalenin yürütüleceği resmi platformun adı ilk kez bu madde ile belirlenmiştir.

2010 yılı itibarıyla EKAP uygulamasına geçilmiş; bu tarihten sonra kamu ihalelerine ilişkin işlemler EKAP üzerinden gerçekleştirilmeye başlanmış ve uygulama günümüzde de bu şekilde sürdürülmektedir¹².

9 Kamu İhale Kurumu, 2020 Yılı Kamu Alımları İzleme Raporu, VI.

10 Her ihale adına bir bilgi sistemi oluşturmak amacıyla *İhale Bilgi Sistemi* tasarlanmıştır. Bu sistemle, elektronik ortamda alınan kayıt numaralarının her ihaleye özgü olması sağlanmış; doğrudan temin işlemleri ile ihaleye katılmaktan yasaklı kişilerin tespitine yönelik yasaklılık teyit işlemleri uygulanmaya başlanmıştır. Kamu İhale Kurumu, 2003 yılı faaliyet raporu, https://www2.ihale.gov.tr/Duyurular2012/2003_yili_faaliyet_raporu.pdf (Erişim Tarihi: 06.01.2025).

11 Öncelikle İhale Kayıt Sistemi (İKS) hayata geçirilmiş, ardından 2006 yılında sistem “Kamu Satın Alma Platformu (KPS)” olarak adlandırılmıştır. Ali Kemal Akkoç, “Elektronik İhale Süreci ve Geline Son Nokta”, İnşaat Sanayi Dergisi, 2013, s. 18.

12 Doğukan Demirci, *İhale Sürecinin Elektronik Ortama Aktarılması ve Ülke Uygulamaları*, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, Kamu İhale Kurumu, 2014, s. 108. 2010 tarihinden

B. 4734 Sayılı Kanun Kapsamında EKAP Üzerinden Yürütülen İhale İşlemleri

İhale yetkilisinin onayıyla başlayan ve sözleşmenin imzalanmasıyla sona eren ihale süreçleri; elektronik ortamda yürütülebilmektedir. Ayrıca, sözleşmenin imzalanmasından sonraki aşamalara yönelik çalışmalar da devam etmektedir¹³.

EKAP üzerinden ihaleye katılacak gerçek veya tüzel kişi istekliler; belirlenen ölçütler doğrultusunda ihale araması yapabilmekte, ilgilendikleri ihalelere ilişkin bilgilere ulaşabilmekte, ihale ilanlarını görüntüleyebilmekte ve ihale dokümanlarını herhangi bir ücret ödemeksizin indirebilmektedir¹⁴.

4734 sayılı Kanun kapsamında EKAP üzerinden yürütülen ihale işlemleri; ihale kaydının oluşturulması, ihale dokümanlarının ve ilanların hazırlanarak yayımlanması, ihale veya ön yeterlik dokümanlarının ücretsiz indirilmesi¹⁵, doküman indirme bilgilerinin sistem tarafından kaydedilmesi, elektronik tekliflerin sisteme sunulması ve kaydedilmesi, elektronik eksiltmenin gerçekleştirilmesi, ihaleye katılmaktan yasaklılığa ilişkin teyitlerin yapılması, yeterlik kriterlerine ilişkin sorgulamaların gerçekleştirilmesi ve ihale sonuçlarının ilan edilmesi aşamalarını kapsamaktadır. Ayrıca doğrudan temin yöntemi ile gerçekleştirilen alımlara ilişkin verilerin EKAP üzerinden kayda alınması mümkündür¹⁶.

15.04.2023 tarihinden sonraki ihalelerde, idareye yapılacak şikâyet başvuruları ile Kuruma yapılacak itirazın şikâyet başvurularının EKAP üzerinden ve e-imza kullanılarak yapılması zorunlu hale getirilmiştir¹⁷. 4734 sayılı Kanun'un 21/1'inci maddesinin (a), (d) ve (e) bentleri uyarınca pazarlık usulü ile gerçekleştirilen

günümüze kadar yapılan kamu ihalesi ile ilgili EKAP istatistikleri için bkz. <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/Istatistik/EkapIstatistikleri.aspx> (Erişim Tarihi: 07.01.2025).

13 <http://ekapakademik.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280-97515e1a-1c49> (Erişim Tarihi: 04.02.2025).

14 EKAP Yönetmeliği md.9; Nazife Akpınar, "4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda Öngörülen Kamu İhale Usulleri (5812 Sayılı Kanun Değişikliği ile Genel Bir İnceleme)", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 19, Sayı 38, 2020, s. 149, bkz. <https://ekapv2.kik.gov.tr/ekap/search> (Erişim Tarihi: 31.03.2026).

15 Kurum, 1 Haziran 2019 tarihi itibarıyla, ihale dokümanlarının idarelerden fiziksel ortamda satın alınması uygulamasına son vermiş; bunun yerine, söz konusu dokümanların Elektronik Kamu Alımları Platformu (EKAP) üzerinden güvenli elektronik imza (e-imza) ile temin edilebilmesine imkân tanımıştır. Bu düzenleme, kamu alımlarında dijitalleşmeyi teşvik eden ve sürecin şeffaflığını artıran önemli bir reform niteliğindedir, https://www.ihale.gov.tr/Duyuru/306/1_haziran_2019_itibariyle_ihale_dokumanlarinin_idarelerden_satin_alinmasi_uygulamasi_kaldiriliyor.html (Erişim Tarihi: 08.01.2025).

16 Bkz. <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/Default.aspx?ReturnUrl=%2f%2f%2f%2f> (Erişim Tarihi: 09.01.2025).

17 01.04.2023 tarihli ve 32150 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mevzuat ile İhalelere Yönelik Başvurular Hakkında Tebliğ ve İhalelere Yönelik Başvurular Hakkında Yönetmelik hakkında değişiklik yapılmıştır.

ihalelere ilişkin başvurular ile tüm ihale usulleri kapsamında avukat aracılığı yapılan başvurular; gerekli altyapının tamamlandığına dair Kamu İhale Kurulu (Kurul) kararının, Kurumun resmi sitesinde yayımlanmasına kadar elden veya posta yoluyla yapılmaya devam edilecektir¹⁸.

III. Elektronik İhalede Hukuki Çerçeve ve Düzenlemeler

Elektronik ortamda gerçekleştirilen kamu ihalelerin yasal dayanağını, 2008 yılında 4734 sayılı Kanun'a 5812 sayılı Kanun'la eklenen ve *Elektronik Kamu Alımları Platformu* başlığı taşıyan Ek Madde-1 oluşturmaktadır. Söz konusu madde; ihale sürecine ilişkin aşamaların bu platform üzerinden yürütülebileceğini, platformun kurulması ve işletilmesinin Kurum tarafından sağlanacağını, ihale adaylarının veya isteklilerin yeterlilik tespitine ilişkin sistemlerin platform üzerinden kurulabileceğini ve bu sistemlerin denetlenmesi, kaldırılması ile yetkilendirilen kuruluşların yetkilerinin iptal edilmesine dair işlemlerin Kurum yetkisinde olduğu hüküm altına almaktadır.

Maddenin devamında, 4734 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca yapılacak tüm ihalelere ilişkin ilanların aynı zamanda EKAP üzerinden yayımlanacağı belirtilmiştir. Bu hüküm ile 13. maddedeki ilan yükümlülüğü halen geçerliliğini korumaktadır. Madde gerekçesinde¹⁹ 13. maddede belirtilen ilanların hangi mecralarda yayımlanacağına ilişkin düzenlemenin EKAP üzerinden yapılan ilanlarla ortadan kalkmayacağı vurgulanmıştır. Ayrıca 13. madde kapsamında yapılacak tüm ilanların EKAP üzerinden yayımlanmasının mümkün hâle getirilmesiyle, piyasadaki tüm tedarikçilerin ilanları takip edebilmesi ve aralarındaki rekabetin artırılması amaçlanmıştır.

Ek Madde-1 ile, elektronik ortamda yürütülecek ihalelerin ve bu ihalelere ait tüm işlemlerin Kurum yetkisi dahilinde olduğu açıkça belirtilmiştir. Kuruma tanınan bu yetki çerçevesinde, 2016 yılında yürürlüğe giren düzenlemeler²⁰ ile Mal ve Hizmet Alımı İhalelerine İlişkin Uygulama Yönetmeliklerinde değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle birlikte *Elektronik Ortamda Teklif Alınan Beyan Usulü* başlıklı hüküm, MAİY'in 58/A maddesi ve HAIY'in 59/A maddesine eklenmiştir. Böylece hem mal hem de hizmet alımı ihalelerinde, yaklaşık maliyeti 4734 sayılı Kanun'un 13/1/b'nin 2 numaralı alt bendindeki alımlar için öngörülen üst limit tutarının aşğısında olan²¹ ile açık ihale usulü ile

18 <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/DuyuruDetay.aspx?duyuruID=cfd36a8d57146e8926e9a5a26007545550bo68af1d9> (Erişim Tarihi: 07.02.2025).

19 <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekciler/kamu-ihale-kanunu-madde-gerekceleri/1> (Erişim Tarihi: 18.02.2025)

20 RG.27.05.2016, S.29724 (Mükerrer).

21 Kamu İhale Tebliğinde belirtilen tutar her sene güncellenmektedir.2023 güncellemesi, 2023/1 numaraları Kamu İhale Tebliğ 25 Ocak 2023 tarihli ve 32084 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

yapılan mal ve hizmet alımı ihalelerinin, yeni ihale yapım tekniği ile yapılması benimsenmiştir²². Bu düzenleme ile söz konusu ihalelerdeki işlemlerin fiziki ortamdan elektronik ortama taşınması mümkün hale gelmiştir.

19.06.2018 tarihinde yapılan değişiklikle, 02.01.2019 tarihine kadar elektronik ortamda teklif alınmak suretiyle gerçekleştirilen ihalelerde yaklaşık maliyet sınırı arttırılmış; 02.01.2019 tarihi itibarıyla bu sınırlamalar tamamen kaldırılmıştır²³. Böylece açık ihale usulüyle yapılan hizmet ve mal alımları ihalelerine ek olarak, yine aynı usulle yapılan yapım işleri ihaleleri ile 4734 sayılı Kanun'un 21/1/f'ye göre pazarlık usulüyle gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımı ihalelerinde de elektronik ortamda teklif alınması mümkün kılınmıştır.

Bu kapsamda, hizmet ve mal alımının ilişkin uygulama yönetmeliklerinde yer alan *Elektronik Ortamda Teklif Alınan Beyan Usulü*, başlığı *Elektronik İhale* olarak değiştirilmiştir. Ayrıca, *Elektronik İhale* başlıklı 60/A maddesi *Elektronik İhale* olarak YİİHY'ye eklenmiştir. 13.09.2019 tarihinde yapılan değişiklikle birlikte elektronik ihale usulü tüm ihale usullerinde kullanılabilir hâle gelmiş; EKAP üzerinde gerekli düzenlemeler de bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir. MAİY ve HAİY'de yer alan *Elektronik İhale* başlıklı maddelerinin birinci fıkralarında yapılan değişiklikle "İhaleler, e- teklif alınmak suretiyle bu maddeye uygun olarak yapılabilir" hükmü getirilmiştir²⁴.

2022 yılı itibarıyla tüm ihale usullerinin elektronik ortamda yapılması mümkün hale gelmiştir. 18.05.2022 tarihinde EİUY'de değişiklikle, *Elektronik İhale Zorunluluğu* başlıklı ek madde yönetmeliğe eklenmiştir²⁵. Bu maddeye göre, 01.08.2022 tarihi ve sonrasında yapılacak, açık ihale usulüyle gerçekleştirilecek ve yaklaşık maliyeti 4734 sayılı Kanun'un 8. maddesinde belirtilen eşik değerinin yarısına kadar olan ihalelerin elektronik ihale yöntemiyle yapılması zorunlu tutulmuştur (EİUY Ek md. 2/1).

4734 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (b), (c) ve (f) bentleri uyarınca, 03.10.2022 tarihi ve sonrasında yapılacak pazarlık usulü ile tüm açık ihale usulüyle gerçekleştirilecek ihalelerin elektronik ihale yöntemiyle yapılması zorunlu hâle getirilmiştir (EİUY Ek md. 2/2).

18.05.2024 tarihli ve 32550 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan *Kamu Alımlarının Elektronik Ortamda Yapılması Yönetmeliği*'nin 15.01.2025 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiş ve bu kapsamda *Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliği*

22 <http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280-97515e1a-1c49> (Erişim Tarihi: 20.02.2025).

23 RG.19.06.2018, S.30453 (Mükerrer).

24 RG.13.09.2019, S.30887.

25 RG.18.05.2022, S.31839.

yürürlükten kaldırılmıştır. Bu nedenle, EİUY'ye yapılan atıfların EKAP Yönetmeliği'ne yapılmış sayılacağı düzenlenmiştir.

Kuruma yapılan başvurularda EKAP Yönetmeliği'nin uygulanabilmesi için teknik gereksinimlerin karşılanabilmesi amacıyla Kurum tarafından süre talep edilmiştir. 26.12.2024 tarihinde Kurumun resmi internet sitesinde yayımlanan duyuruda, EKAP Yönetmeliği'nin yürürlük tarihinin 01.08.2025 olarak güncelleneceği belirtilmiştir²⁶.

EKAP Yönetmeliği ile *Kamu İhale Genel Tebliğ, HAİUY, MAİUY, YİİUY* de değişiklik yapılması öngörülmektedir. Elektronik ihalelere ilişkin süreçte, 4734 sayılı Kanun hükümleri öncelikli olmak üzere; EKAP Yönetmeliği ve ihalenin konusuna göre MAİY, HAİY, YİİHY'nin ilgili maddeleri esas alınmalıdır.

Bu çerçevede bu düzenlemelerin büyük ölçüde ikincil mevzuatla gerçekleştirilmiş olması, normlar hiyerarşisi²⁷ ilkesi bakımından ayrıca değerlendirilmelidir. Kamu İhale Kurulu kararları, sözleşmenin akdedilmesine kadar olan süreçte tesis edilen işlemler bakımından idari işlem niteliği taşımakla birlikte, uygulamaya yön veren yorumlar içermekte; ancak bu kararların hukuka uygunluğu nihai olarak yargısal denetime tâbi bulunmaktadır²⁸.

Elektronik ihaleye ilişkin hukuki rejimin ikincil mevzuat olan EKAP yönetmeliğinde şekillendiği görülmektedir. Her ne kadar 4734 sayılı Kanun'un Ek Madde-1 hükmü ile Kamu İhale Kurumu'na elektronik ihale süreçlerine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi tanınmış olsa da bu yetkinin sınırlarının kanunla çizildiği ve yönetmeliklerle kanunda öngörülmeyen yeni yükümlülükler veya yaptırımlar ihdas edilmesinin mümkün olmadığı açıktır. Bu nedenle, elektronik ihale uygulamasına ilişkin düzenlemelerin kapsamı ve sınırları, yalnızca teknik gereklilikler çerçevesinde değil, idare hukukunun temel ilkeleri ışığında da değerlendirilmelidir.

26 https://www.ihale.gov.tr/Duyuru/712/kamu_alimlarinin_elektronik_ortamda_yapilmasina_iliskin_uygulama_yonetmeliginin_yururluk_tarihi_hakkinda_duyuru.html (RG. 26. 12. 2024, S.32764) (Erişim Tarihi: 28.02.2025).

27 "Normlar hiyerarşisi olarak bilinen temel hukuk ilkesine göre, normların arasında altlık ve üstlük ilişkisinin söz konusu olduğu ve her normun geçerliliğini bir üst hukuk normundan aldığı açıktır. Başka bir anlatımla, normlar hiyerarşisinin, her türlü normun hiyerarşik olarak bir sıra dahilinde sıralanması ve birbirine bağlı olması anlamına geldiği, bunun doğal sonucu olarak, hiyerarşik sıralamada daha altta yer alan normun, kendisinden üstte bulunan norma aykırı hükümler içermeyeceği, bir başka deyişle, alt norm niteliğindeki düzenleyici işlemlerin, bir hakkın kullanımını üst normda öngörülmeyen bir şekilde daraltamayacağı veya üst normu aşacak biçimde genişletilemeyeceği dolayısıyla, düzenleyici bir işlemin kendinden önce gelen kanun hükümlerine aykırı düzenlemeler getiremeyeceği kabul edilmektedir." Danıştay 8. Dairesi T.17.6.2025, E. 2022/3431 K. 2025/5785, <https://www.lexpera.com.tr/>

28 Hayrettin Yıldız, "Kamu İhale Kurumu'nun İhale Sürecindeki Kararları ve Bu Kararların Yargısal Denetimi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 70, Sayı 1, 2021, s. 323-324.

IV. Elektronik İhale Süreçleri

Elektronik ortamda yapılan ihale süreçleri, fiziki ortamda yapılan ihale süreçleri ile aynıdır. Öncelikle, ihale yapılması için ihale konusu olan mal ve hizmet alımına veya yapım işine ihtiyacı duyulması gerekmektedir. Ardından, bu ihtiyaca yönelik iş için ihale onayı alınmalıdır. İhalenin onaylanmasıyla birlikte ihale süreci başlamış olur.

Elektronik ihalede ihale süreçleri üç temel aşamadan oluşmaktadır:

1. Hazırlık süreci: Elektronik ihaleye özgü ihale dokümanının hazırlanarak EKAP'a yüklenmesini ve yayımlanması,
2. Teklif verme süreci: isteklilerin ihale dokümanına ve ilana erişimlerinin sağlanarak tekliflerini sunmaları,
3. Değerlendirme süreci: Sunulan tekliflerin değerlendirilerek ihalenin sonuçlandırılması.

Fiziki ortamda uygulanan klasik ihale usullerinde olduğu gibi, elektronik ihalelerde de fiyat dışı unsur belirlenmesi mümkündür. Ayrıca, yerli malı sunan istekliler veya yerli istekliler lehine fiyat avantajı sağlanabilmektedir.

Elektronik ihalelerde tebligat işlemleri EKAP üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bildirim tarihi, tebligatın ilgililerin EKAP'ta yer alan bildirim kutusuna ulaştığı tarih olarak kabul edilmektedir. EKAP üzerinden yapılacak tebligatlar, herhangi bir zaman sınırlamasına tabi olmaksızın gerçekleştirilebilmekte; başka bir ifadeyle tebligatın yapılması mesai saatleri veya iş günü kısıtlamasıyla sınırlı olmamaktadır. Bununla birlikte, EKAP tarafından bildirimlerin ilgililere iletilmesi, her durumda 09.00–18.00 saatleri arasında ve yalnızca iş günlerinde yapılmaktadır (EKAP Yönetmeliği md. 7).

Kamu İhale Kanunu'nun 65. maddesinde, bildirim ve tebligatların usulüne ilişkin esaslar düzenlenmiş; özellikle elektronik ortamda yapılan bildirimlerde bildirim tarihinin tebliğ tarihi sayılacağı belirtilmiştir. Ayrıca maddede, bu Kanun'da hüküm bulunmayan hâllerde tebliğ ve bildirimle ilişkin olarak Tebligat Kanunu hükümlerinin uygulanacağı da açıkça ifade edilmiştir.

Danıştay bir kararında, davacı şirketin katıldığı ihaleye ilişkin olarak Kuruma yaptığı itirazın şikâyet başvurusunun reddine karşı açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedilmesine ilişkin ilk derece mahkemesi kararını onamıştır. Şöyle ki; idare tarafından elektronik tebligat yoluyla davacıya bildirim yapılmış, bildirim tarihi 06.04.2022 olarak belirlenmiştir. Davacı her ne kadar Tebligat Kanunu'ndaki ilgili hükmü ileri sürerek, bildirim tebligatın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda gerçekleşmiş sayılacağını iddia etse de Danıştay kararında bildirim EKAP bildirim kutusuna ulaştığı tarihin

esas alınması gerektiğini vurgulamıştır. Dava konusu işlemin ivedi yargılama usulüne tabi olması nedeniyle 30 günlük dava açma süresi 06.05.2022 tarihinde sona ermiştir. Ancak davacının davayı 10.05.2022 tarihinde açtığı tespit edildiğinden, davanın süre aşımı nedeniyle reddedilmesine karar verilmiştir²⁹. Bu noktada Danıştay'ın elektronik bildirim EKAP bildirim kutusuna ulaştığı tarihi tebliğ tarihi olarak esas almasının, Tebligat Kanunu'nda öngörülen ve elektronik tebligatın muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılacağına ilişkin koruyucu düzenleme ile bağdaşıp bağdaşmadığı tartışmalıdır. Zira söz konusu yaklaşım, ilgililere tebligattan haberdar olabilmeleri için tanınan bu süreyi fiilen ortadan kaldırarak dava açma süresini kısaltmaktadır. Bu yönüyle normlar hiyerarşisi bakımından sorun doğurmakta ve mahkemeye erişim hakkını sınırlayıcı bir etki yaratmaktadır. Bu nedenle, elektronik tebligatın hüküm doğurma anının belirlenmesinde Tebligat Kanunu hükümlerinin esas alınması, hukuki güvenlik³⁰ ve temel hakların korunması bakımından daha isabetli bir yaklaşım olacaktır. Nitekim bu durum, bireyin dava açma süresini öngörebilmesini güçleştirerek hukuki belirlilik ilkesini zedelemekte ve dolaylı olarak hak arama özgürlüğünün etkin kullanımını da sınırlamaktadır.

A. İhale Hazırlık İşlemi

İhale hazırlık aşamasında öncelikle EKAP üzerinden ihale kaydının oluşturulması gerekmektedir. İdare tarafından ihalenin e-ihale şeklinde yapılacağı belirtilmesi üzerine, EKAP üzerinden ihtiyaç raporunun hazırlanması, ihale kayıt numarasının alınması ve ihtiyaç raporunun ihaleye bağlanması işlemlerinin ihale öncesi aşamada tamamlanması zorunludur³¹.

Adaylar veya istekli olabilecek kişiler, ihaleye ilişkin ihale dokümanlarını ve ilanları EKAP üzerinden inceleyebilir. İhaleye teklif vermek isteyenlerin ise bu dokümanları, ihaleyi gerçekleştirecek idareden satın almaları gerekmektedir. Ancak, ihaleye katılacak herkesin ihale dokümanını inceleyebilmesi kuralına istisna teşkil eden durum şudur: 4734 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (b), (c) ve (f) bentleri kapsamında ilansız olarak yapılan pazarlık usulü ihalelerinde yalnızca davet edilen istekliler, ihale dokümanını görüntüleyebilir ve e- imza kullanarak bu dokümanı indirebilir.

İhaleyi gerçekleştirecek idare tarafından hazırlanan ihale dokümanı ile EKAP

29 Danıştay 13. Dairesi T. 08.09.2022, E.2022/3153, K.2022/3063, <https://www.lexpera.com.tr/>

30 Hukuki güvenlik ilkesi ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Mehpare Çaptuğ, "Hukuki Güvenlik İlkesinin Kavramsal Gelişimi", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Sayı 17, 2021, s. 133-160.

31 Detaylı bilgi için bkz. Caner Yurttakal, "Türkiye'de Elektronik İhalenin Kamu Alımlarına Etkisi Üzerine Genel Değerlendirme". *Kamu İhale Dünyası Dergisi*, Cilt 6, Sayı 23, 2021, s. 48-64.

üzerinden yayımlanan dokümanın birbiriyle uyumlu olması zorunludur. Kurul tarafından verilen bir kararında; çevre mühendislerine ödenecek ücret oranı konusunda ihalenin dokümanına ek olarak verilen teknik şartnamenin idareden satın alınan doküman ile EKAP'tan indirilen dokümanın farklı düzenlenmiş olması, teklif fiyatın hazırlanması ve değerlendirilmesi açısından etkili bir unsur olarak değerlendirilmiş ve bu nedenle ihalenin iptaline karar verilmiştir³².

01.06.2019 tarihi itibarıyla, ihale dokümanının idareden fiziki olarak satın alınması uygulamasına son verilmiş; e-imza kullanması şartıyla, ihale dokümanının elektronik ortamdaki indirilmesi zorunlu hale getirilmiştir³³. Bu tarihten itibaren, ihaleye katılmak amacıyla ön yeterlik veya ihale dokümanlarının posta/ kargo yoluyla ya da idareden elden satın alınması usulü kaldırılmıştır.

EKAP üzerinden ön yeterlik veya ihale dokümanının e-imza ile indirilmesi, yalnızca istekli olma sıfatının kazanılması için değil, aynı zamanda ön yeterlik değerlendirmesine ve ihalelere katılım için de bir şarttır. Bu sebeple 4734 sayılı Kanun kapsamında yapılacak idari başvurularda, dokümanın EKAP üzerinden e-imza ile indirilmesi, ehliyetin ön koşulu olarak kabul edilmektedir. Şöyle ki idari başvuru bakımından bir değerlendirme yapıldığında, ön yeterlilik veya ihale dokümanını EKAP üzerinden e-imza ile indiren kişilerin ihale sürecine katılma yönünde istek ve irade gösterdikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki, 4734 sayılı Kanun'da ön yeterlik ve ihale dokümanının EKAP üzerinden e-imza aracılığıyla indirilmesine yönelik açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu düzenleme, ilgili yönetmelikle getirilmiştir³⁴.

İstekli veya adayın bir ortak girişim olması halinde, ortaklardan birinin e-imza kullanarak EKAP üzerinden dokümanın indirilmesi yeterlidir. Bu husus, EKAP Yönetmeliği ile ihalenin konusuna göre uygulanacak MAİY, HAİY, Yapım İşleri, Çerçeve Anlaşmaları ve Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliklerinin ilgili maddelerinde düzenlenmiştir.

EKAP üzerinden dokümanın indirilmesine ilişkin düzenleme, Kamu İhale Genel Tebliğ'in 32.2.1 numaralı maddesinde de yer almaktadır. Anılan maddede; ihale dokümanının herhangi bir bedel ödemeksizin indirilebileceği, ancak bu eylemin istekli olma sıfatını kazandırmayacağı; istekli sıfatının kazanılabilmesi için dokümanın e-imza kullanmaya yetkili kişi tarafından ve e-imza aracılığıyla indirilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır³⁵.

32 Kamu İhale Kurulu'nun 03/02/2014 tarihli ve K.2014/UH. I-652 sayılı kararı, <https://www.kikkararlari.com/>

33 <https://ekap.kik.gov.tr/ekap/Default.aspx> (Erişim Tarihi: 02.03.2025).

34 Yeliz Neslihan Akın, *4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda İdari Başvuru Yolları ve Başvuru Ehliyeti*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 362.

35 RG,22.08.2009, S.27327.

30.09.2020 tarihinde yapılan yönetmelik değişikliği³⁶ ile; doküman indirme ve teklif gönderme dâhil olmak üzere, ilgili uygulama yönetmeliklerinde ve eklerinde e-imza ile yapılması gerektiği belirtilen işlemlerde, e-imza yerine hangi yöntemlerin kullanılabileceğini belirlemeye Kurum yetkilidir hükmü getirilmiştir³⁷. Bu değişiklikle birlikte, ihale dokümanının sadece e-imza ile indirilmesi şartı esnetilmiş ve imza dışında başka yöntemlerle bu işlemlerin yapılabilmesi hüküm altına alınmıştır.

Kurul, EKAP'a kayıtlı gerçek veya tüzel kişilerin ya da bu kişiler adına işlem yapanların, kullanıcılar sayfası üzerinden ihale dokümanını indirmesi halinde, dokümanın istekli olabilecek sıfatıyla indirildiğine karar vermiştir³⁸.

EKAP'ta kaydı bulunmayan gerçek ve tüzel kişilerin, EKAP'taki ön yeterlik ve ihale dokümanlarını indiremeyeceği, ayrıca hem gerçek hem de tüzel kişi ortakların EKAP'a kayıtlı olması gerektiği hususu, ilgili yönetmeliklerde açıkça belirtilmiştir³⁹. Başka bir ifadeyle, istekli olabilecek sıfatının kazanılabilmesi için EKAP'a kayıt zorunluluğu bulunmaktadır. Bir başvuruda, başvuru ihale üzerine bırakılan isteklinin EKAP'a kayıt zorunluluğunu yerine getirmediğini, bu nedenle söz konusu isteklinin değerlendirme dışı bırakılması gerektiğini ileri sürerek itirazın şikâyet yoluna başvurmuştur. Kurul, ihale tarihi olan 05.03.2015 itibarıyla ilgili şirketin EKAP'ta kaydının bulunmadığını, yapılan inceleme sonucunda ise şirketin EKAP'a kayıt tarihinin 19.03.2015 olduğunu tespit etmiş ve bu gerekçeyle başvuru iddiasını yerinde bulmamıştır⁴⁰.

36 RG.30.09.2020, S.31260.

37 EKAP Yönetmeliği'nin "İlke ve Kurallar" başlıklı 4. maddesinin 6. fıkrasında, EKAP üzerinden yapılacak işlemlerde, idareler ile EKAP'a kayıtlı gerçek ve tüzel kişiler ve bunlar adına işlem yapanların kullanıcı adı/şifre, e-imza veya kimlik doğrulama yöntemlerinden birisini kullanacağı; aynı maddenin 7. fıkrasında ise teknik sorunlar nedeniyle EKAP üzerinden işlem yapılamaması durumunda, EKAP üzerinden yapılamayan işlemlerin fiziki ortamda yapılmasının belirlenmesi, işlemlerin durdurulması veya iptal edilmesi gibi tedbirlerin alınmasında kurumun yetkili olduğu belirtilmiştir.

38 Kamu İhale Kurulunun 18/11/2020 tarihli ve 2020/DK. D-373 sayılı kararı, <https://www.kikkararlari.com/>

39 İhalelere Yönelik Başvurular Hakkında Yönetmeliği md.5/3, MAİY md. 23/3, HAİY md. 25/3, YİİHY md.26/3.

Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği md. 25/2 ve Çerçeve Anlaşması İhaleleri Uygulama Yönetmeliği md. 22/2, EKAP Yönetmeliği md. 5 "İhaleye katılacak gerçek ve tüzel kişilerin EKAP'a kaydı" başlıklı hükümde kayıt işlemlerine yönelik düzenlemeler yer almaktadır. Ayrıca Kamu İhaleleri Genel Tebliği md.31 vd, md 32 vd hükümlerinde isteklinin EKAP'a kayıt işlemleri ve EKAP üzerinden yapılabilen işlemler ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

40 Kamu İhale Kurulunun 29/04/2015 tarihli ve 2015/UH. II-1192 sayılı kararı, <https://www.kikkararlari.com/>

Danıştay'ın ihaleye katılanların EKAP'a kayıt zorunluluğuna ilişkin verdiği ilgili bir kararda; davacıların uyumsuzluk konusu ihaleye iş ortaklığı şeklinde teklif sundukları belirtilmiştir. Pilot ortağın ihale dokümanını idareden satın almış olduğu; ancak özel ortağın ihale tarihinde EKAP'a kayıt yaptırmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, davacılar ihale dışı bırakılmıştır. Bu karara karşı Kurul'a itirazın şikâyet başvurusunda bulunulmuştur. Kurul, ihaleye katılmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin EKAP'a kayıt yaptırmalarının zorunlu olduğunu; bu zorunluluğun yalnızca ihaleye katılım için değil, ön yeterlik dokümanının indirilmesi satın alınması için de geçerli olduğu, iş ortaklığını oluşturan her bir ortağın - özel ve pilot ortak dâhil- ayrı ayrı EKAP'a kayıt yaptırması gerektiğini ifade etmiş ve özel ortağın ihale tarihi itibarıyla EKAP kaydının bulunmaması nedeniyle başvuruyu reddetmiştir⁴¹. Davacılar Kurul kararının iptali istemiyle idare mahkemesinde dava açmıştır. İdare mahkemesi; pilot ortağın EKAP'a kayıtlı olduğunu, ihaledeki tüm işlemlerin pilot ortak tarafından yürütülebileceğini, özel ortağın EKAP'a kayıt yaptırmamasının ihalenin esasını etkilemeyeceğini, ayrıca 4734 sayılı Kanun'un Ek-1. maddesinde EKAP'a kayıt yaptırmayan kişilerin ihaleye katılamayacağına ilişkin açık bir düzenleme bulunmadığını belirtmiştir. Mahkeme, yönetmelik hükümleriyle kanunda yer almayan hususlara düzenleme getirilmesinin, kanunun genişletilmesi veya değiştirilmesi anlamına geleceğini; bunun ise mümkün olmadığını ifade ederek Kurul kararında hukuka uygunluk bulunmadığına ve kararın iptaline hükmetmiştir. Kararın temyiz edilmesi üzerine Danıştay, ihale dokümanının satın alınabilmesi ve ihaleye katılabilmek için gerçek ve tüzel kişi ortakların tamamının EKAP'a kayıtlı olmasının zorunlu olduğunu; bu zorunluluğa uyulmadığının tespiti halinde isteklilerin tekliflerinin değerlendirme dışı bırakılması gerektiğini belirterek, idare mahkemesi kararını bozmuştur⁴².

Danıştay başka bir kararında, bir şirketin EKAP'a kaydı bulunmadığı gerekçesiyle ihale teklifinin değerlendirme dışı bırakılması işlemine karşı açılan iptal davasında, ilk derece mahkemesinin davanın reddine ilişkin kararını onamıştır. Ancak karara karşı oy kullanan üyenin gerekçesi şu şekildedir⁴³: 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "*düzenleyici işlemlerin iptal edilmemiş olması bu düzenlemeye dayalı işlemin iptaline engel olmaz*" hükmü, idari yargı

41 Kamu İhale Kurulunun 03/08/2016 tarihli ve 2016/MK-350 sayılı kararı, <https://www.kikkararlari.com/>

42 Danıştay 13. Dairesi T. 18.05.2016, E. 2016/1270, K. 2016/1823. Benzer yönde karar için bkz. Danıştay 13. Dairesi T.28.01.2016, E.2015/6201, K.2016/111, <https://www.lexpera.com.tr/>

43 Danıştay 13. Dairesi T. 28.01.2016, E.2016/141, K.2016/110, <https://www.lexpera.com.tr/>

mercilerine bireysel işlemlerin yargısal denetiminde, bu işlemlerin dayanağı olan ikincil nitelikteki düzenleyici işlemleri ihmal etme yetkisi tanınmaktadır. Mahkemelerin, dava konusu edilmediği için önlerine gelmeyen düzenleyici işlemleri, yürürlükte olmalarına rağmen somut uyuşmazlıkta uygulamamaları, normlar hiyerarşisinin tesisine hizmet etmekle birlikte; bu işlemlerin hukuk alemindeki varlıklarını sürdürmeleri nedeniyle söz konusu sakatlığın devamına yol açmaktadır. Bu çerçevede, somut uyuşmazlık bakımından değerlendirilmesi gereken husus, düzenleyici işlemin dayanağının kanuna uygun olup olmadığıdır⁴⁴. Buradaki ön sorun, davacının ihalede değerlendirme dışı bırakılmasına gerekçe olarak gösterilen yönetmelik hükümlerinin dayanağının, 4734 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil edip etmediği hususudur. 4734 sayılı Kanun'da Kurumun görev ve yetkileri ayrıntılı düzenlenmiş olup, Kuruma verilen genel düzenleme yetkilerinin dışında, EK-1. maddede de EKAP ile ilgili görev ve yetkiler Kuruma verilmiştir. Fakat bu görev ve yetkiler arasında yasal düzenlemelere uyulmaması halinde idari tedbir veya yaptırım uygulanmasına ilişkin bir düzenleme yetkisi bulunmamaktadır. İhaleye katılmak ve ihale dokümanını satın alabilmek için EKAP'a kaydolma zorunluluğu, EKAP Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca, EKAP kaydı bulunmadığı gerekçesiyle bir şirketin teklifinin değerlendirme dışı bırakılması işlemi, idari tedbir niteliği taşımaktadır. 734 sayılı Kanun incelendiğinde, ihalelerde değerlendirme dışı bırakma yetkisinin özel yetki olduğu ve bu yetkinin Kanun'un çeşitli maddelerinde (örneğin, 10, 11, 37 ve 59/2. maddeler) açıkça düzenlendiği görülmektedir. Ayrıca, isteklinin değerlendirme dışı bırakılmasına yönelik olarak Kuruma yetki verildiğine ilişkin bazı hükümler de mevcuttur (örneğin, 38. madde ve 10. maddenin son fıkrası). Bu hükümler, yasal değerlendirme dışı bırakma nedenlerini oluşturur ve aynı zamanda 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun bir sonucudur. Öte yandan, idare tarafından uygulanacak idari yaptırımların yalnızca kanunla düzenlenmesi gerekmektedir (Kabahatler Kanunu md. 4). Her ne kadar 4734 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesinde, EKAP'ın kurulması ve işletilmesine ilişkin usul ve esasların Kurum tarafından belirleneceği ifade edilmiş olsa da bu hüküm, idari yaptırım veya tedbire dayanak oluşturamaz. Bu nedenle, EKAP'a kayıtlı olmama gerekçesiyle teklifin değerlendirme dışı bırakılmasına yol açan ve bir idari tedbire dönüşen yönetmelik hükmünün, 4734 sayılı Kanun'un sınırlarını aşar nitelikte olduğu ve hukuka aykırılık taşıdığı sonucuna varılmaktadır⁴⁵.

44 Melikşah Yasin, "İdari Yargılama Usulünde Düzenleyici İdari İşlemlerin İhmalı Meselesi", *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, Cilt 16, Sayı 1, 1-2, 2013, s. 15-16.

45 Danıştay 13. Dairesi T. 28.01.2016, E.2016/141, K.2016/110, <https://www.lexpera.com.tr/>

Hem Kurul hem de Danıştay kararlarında EKAP'a kaydı olmayanların idarece tespit edilerek isteklinin ihaledeki teklifinin değerlendirilmemesi ve ihale dışı bırakılması işlemi mevzuata uygun bulunmaktadır. Fakat kanaatimizce, yönetmelikte yer alan EKAP'a kaydı olmayanların değerlendirme dışı bırakılması ile ilgili düzenleme, kanun hükmünü genişletmekte ve hatta değiştirmektedir. Zamanla bütün ihale usullerinin elektronik ihale ile yapılması zorunlu olacak ve 4734 sayılı Kanun hükümleri elektronik ihale ile ilgili yapılan değişiklikleri karşılayamayacağından, bu değişiklikler ilgili yönetmeliklere eklenecektir. Bu durum, normlar hiyerarşisi ilkesi bakımından sakıncalar doğuracak ve yönetmelik hükümlerinin kanuna aykırı hükümler içermesine neden olacaktır. Her ne kadar elektronik ihale, sürekli gelişen ve dijitalleşen kamu alımları sistemine uyumlu bir yöntem olsa da bu alandaki hukuki altyapının yetersizliği önemli sorunlara yol açmaktadır. Özellikle uygulamanın büyük ölçüde ikincil mevzuatla düzenlenmiş olması, temel kanuni ilkelerle çelişen sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, Elektronik İhale Usulü'ne özgü müstakil bir kanunun çıkarılması, mevcut belirsizlikleri gidermek ve normlar hiyerarşisine uygunluğu sağlamak açısından önemlidir. Aksi halde, elektronik ihale uygulamasına ilişkin birçok hususun yalnızca yönetmeliklerle düzenlenmesi, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun sınırlarının aşılmasına neden olmaktadır. Nitekim Anayasa'nın 124. maddesi uyarınca, yönetmelikler ancak kanunların uygulanmasını sağlamak üzere çıkarılabilir. Oysa EKAP'a kayıtlı olma zorunluluğu ve bu zorunluluğa uymayanların teklifinin değerlendirme dışı bırakılmasına ilişkin yönetmelik hükümleri, 4734 sayılı Kanun'da açıkça düzenlenmemiştir.

4734 sayılı Kanunda böyle bir hüküm yer almazken, EKAP Yönetmeliğinin bu yönde bir bağlayıcı kural getirmesi, yönetmeliğin düzenleme sınırlarını aşması anlamına gelir. Bu durum, klasik idare hukuku ilkelerinden biri olan "yetkinin kanuniliği" ve "normlar hiyerarşisine uyum" ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Zira bir yönetmelik, kanunda yer almayan yeni bir yükümlülük yaratamaz; yalnızca kanun hükümlerini somutlaştırmak ve açıklamakla yetinmelidir. Yönetmeliklere eklenen her yeni zorunluluk, kanunun açıkça tanımlamadığı yükümlülükleri ihale katılımcılarına dayatmakta, böylece kişilerin kamu ihale süreçlerine katılma hakları dolaylı biçimde sınırlandırılmaktadır. Bu yaklaşım, temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği ilkesine aykırıdır.

Öncelikle, EKAP'a kayıt ve elektronik imza kullanımı gibi şartların kanuni dayanak olmaksızın ihale sürecine katılım için zorunlu tutulması, ekonomik faaliyette bulunmak isteyen kişilerin kamu ile sözleşme kurma imkânını sınırlandırmaktadır. Bu durum, Anayasa'nın 48. maddesinde güvence

altına alınan çalışma ve sözleşme özgürlüğü⁴⁶ üzerinde sınırlayıcı bir etki doğurmaktadır.

Bunun yanında, söz konusu teknik ve şekli yükümlülüklerin yalnızca belirli imkânlarla sahip kişiler lehine sonuç doğurması, ihaleye katılım bakımından eşit rekabet koşullarını zedelemektedir. Bu yönü ile Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ile de bağdaşmamaktadır.

Ayrıca, ihaleye katılım şartlarının kanun düzeyinde açık ve öngörülebilir şekilde düzenlenmemesi, bireylerin hukuki durumlarını önceden kestirebilmelerini güçleştirmekte ve Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin bir unsuru olan hukuki belirlilik ilkesini⁴⁷ zedelemektedir.

Öte yandan, bu tür düzenlemeler nedeniyle ihaleye katılımın engellenmesi veya tekliflerin değerlendirme dışı bırakılması, ilgililerin idari ve yargısal başvuru yollarına etkili şekilde erişimini dolaylı olarak zorlaştırmakta; bu yönüyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama hürriyeti kapsamında⁴⁸ mahkemeye erişim hakkı üzerinde de sınırlayıcı sonuçlar doğurabilmektedir.

Son olarak, tüm bu sınırlamaların kanunla değil yönetmelik ile getirilmesi, temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğine ilişkin Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen kanunilik ilkesine⁴⁹ açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

Bu çerçevede, yönetmelik düzeyinde kanunda öngörülme-yen yükümlülüklerin getirilmesi yalnızca idare hukukunun temel ilkelerine aykırılık teşkil etmemekte aynı zamanda çeşitli temel hak ve özgürlükler bakımından da ihlal sonucunu doğurmaktadır.

46 Anayasa md. 48 “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.”

47 “Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına imkân tanımaması gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin, kanundan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır.” Anayasa Mahkemesi GK, T.03.06.2021, E. 2020/9 K. 2021/37, <https://www.lexpera.com.tr/>

48 Anayasa md. 36 “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

49 Anayasa md. 13 “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

B. Tekliflerin Sunulması

İhale dokümanını EKAP üzerinden indiren gerçek veya tüzel kişiler, ihale tekliflerini de EKAP üzerinden sunmaktadır. 01.06.2019 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren düzenlemeye göre, ihale dokümanının EKAP üzerinden indirilmesi ve tekliflerin yine elektronik ortamda, ihale dokümanına uygun şekilde hazırlanarak sunulması zorunlu hâle getirilmiştir.

İhaleye ilişkin olarak sunulacak teklifin, teklif mektubu ve ekleri ile, özellikle yeterlik bilgileri tablosunun (YTB) eksiksiz şekilde doldurularak EKAP üzerinden e-teklif olarak sunulması gerekmektedir. Yeterlik bilgileri tablosu, ihaleye katılacak gerçek veya tüzel kişilerin katılım ve yeterlik kriterlerine ilişkin bilgi ve belge beyanlarını içeren bir form niteliğindedir. Bu tabloda yer alan bilgilerin doğru, eksiksiz ve gerçeğe uygun şekilde doldurulması büyük önem taşımaktadır.

İsteklilerin ihaleye konsorsiyum veya iş ortaklığı şeklinde katılmaları hâlinde, teklif mektubuna eklenen yeterlik bilgileri tablosunun her bir ortak tarafından kendi adına ayrı ayrı doldurulması zorunludur. Ayrıca, ihalenin kısmi teklife açık olması durumunda, yeterlik bilgileri tablosunun her bir kısım için ayrı ayrı düzenlenmesi gerekmektedir⁵⁰.

Danıştay, aynı kişinin birbirinden farklı iki teklif mektubunun sunulması ilişkin verdiği bir kararda; 08.04.2021 tarihinde saat 11.30'da 79.500,00 TL'lik teklif veren bir şirketin, aynı IP adresi üzerinden saat 12.08'de 79.500.000,00 TL tutarında ikinci bir teklif verdiğini tespit etmiştir. İlk teklifte üç sıfır eksik yazılarak hatalı fiyatla teklif verildiği, bu hatanın sonradan fark edilmesi üzerine teklifin EKAP üzerinden düzeltilerek yeniden gönderildiği anlaşılmıştır. Danıştay, söz konusu eylemin; kendisi veya başkası adına, doğrudan ya da dolaylı olarak, asaleten veya vekâleten birden fazla teklif verme yasağı kapsamında değerlendirilemeyeceğine hükmetmiş ve şirket hakkında tesis edilen, bir yıl süreyle ihalelere katılmaktan yasaklama işlemi hukuka aykırı bulmuştur⁵¹.

EKAP üzerinden yapılan bir ihalede aynı kişinin birden fazla teklif sunması ile ilgili olarak Danıştay tarafından verilen karar şu şekildedir: Şirketin tek ortağı ve temsilcisi olan kişi tarafından, ihalenin birinci ve ikinci kısmı için saat 12:54'te elektronik teklif verilmiş; ancak yeterlik bilgileri tablosunun doldurulmadığını fark edilmiştir. Aynı kişi aynı tarihte ve saat 13:55'te EKAP

50 Kamu İhale Kurumu, EKAP Akademi, http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280_97515e1a1c49 (Erişim Tarihi: 05.03.2025).

51 Danıştay 13.Dairesi T. 30.05.2022, E.2022/2133, K.2022/2357, <https://www.lexpera.com.tr/>

destek hattını arayarak teklifini geri çekmek istediğini bildirmiş; ancak bunun mümkün olmadığı kendisine iletilmiştir. Gün içerisinde konuyla ilgili farklı yetkili kişilerle yaptığı görüşmelerden de sonuç alamayan şirket yetkilisi, saat 16:40'ta ihalenin birinci ve ikinci kısım için aynı teklifi yeniden sunmuştur. İhalede teklif sunan kişinin aynı kişi olması gerekçesiyle, 4734 sayılı Kanun'un 17/d maddesi uyarınca, istekli tarafından başkaları adına vekâleten birden fazla teklif verme yasağı ihlal edildiği gerekçesiyle istekli ihale dışı bırakılmıştır. İstekli, bu işleme karşı Kuruma itirazın şikâyet başvurusunda bulunmuş; ancak başvurusu reddedilmiştir. Kurulun ret kararına karşı açılan iptal davasında, ilk derece mahkemesi; aynı kişinin aynı gün içerisinde aynı tutarda teklif vermesinin, ihalede rekabet ortamını bozma veya avantaj sağlama amacına dayanmadığını, teklifini geri çekmek istediğini fakat elektronik ortamda verilen tekliflerde bunun mümkün olmadığını, her iki teklifte de aynı tutarın verildiğini ve somut olayın teknik bir hatadan ibaret olduğunu belirterek Kurul kararını iptal etmiştir. Danıştay da ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır. Karşı oy ise Ticaret Sicili Gazetesi kayıtları incelendiğinde, teklif veren kişinin iki ayrı şirketin hem ortağı hem de temsilcisi olduğunu, her iki şirketin de söz konusu ihaleye katıldığı, dolayısıyla iki farklı tüzel kişi adına aynı kişinin teklif verdiği ifade edilmiştir. Bu durumun 4734 sayılı Kanun'un 17/d maddesini ihlal ettiği, itirazın şikâyetin reddinde hukuka aykırılık bulunmadığı ve mahkeme kararının bozulması gerektiği savunulmuştur⁵².

Görüldüğü üzere, Danıştay söz konusu uyuşmazlıkta yalnızca aynı kişinin aynı teklifi iki kez sunması eylemi ile sınırlı değerlendirme yapmış; ihaleye katılan tüm istekliler yönünden kapsamlı bir inceleme ve karşılaştırma yapılmaksızın mahkeme kararını onamıştır. Oysa, her ne kadar ihale sonuçlandırılırken en avantajlı birinci ve ikinci teklif sahiplerinin ihaleye katılmaktan yasaklı olup olmadığı araştırılrsa da tekliflerin değerlendirme aşamasında da bu yönde bir araştırma yapılması gerekmektedir. Çünkü teklif aşamasında yapılmayan denetim, ihalenin ilerleyen aşamalarında rekabet ilkesinin zedelenmesine neden olabilir. Rekabet ilkesi gereğince⁵³, idarenin sözleşme imzalayacağı tarafı objektif kriterlere göre belirlemesi esastır. Bu sayede, hâkim durumun kötüye kullanılmasının önüne geçilmekte; kamu ihalelerinde şeffaflık ve yolsuzlukla mücadeleye katkı sağlanmaktadır⁵⁴.

52 Danıştay 13.Dairesi T. 23.09.2020, E.2020/1771, K.2020/2256, <https://www.lexpera.com.tr/>

53 Kurula göre rekabet ilkesinin amacının isteklerin birbirleriyle serbestçe yarışabilmeleridir. Kamu İhale Kurulunun 23/09/2013 tarihli ve 2013/UH. I-3741 sayılı kararı, <https://www.kikkararlari.com/>

54 Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer, Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 538.

C. Tekliflerin Değerlendirilmesi

İdarenin teklifleri değerlendirme aşaması, tekliflerin EKAP üzerinden açılmasıyla birlikte ihalenin belirlenen tarih ve saatinde başlamaktadır. Tekliflerin değerlendirilmesi, yeterli bilgileri tablosunda yer alan isteklilerin beyanları esas alınarak yapılmaktadır⁵⁵. Değerlendirme sürecinde, geçerli kabul edilen teklifler arasından ekonomik açıdan en avantajlı birinci ve ikinci teklif sahiplerinden; eksik sundukları veya beyan ettikleri belgeleri, EKAP Yönetmeliği'nin 12/4. maddesi uyarınca uygun şekilde sunulmayan geçici teminat mektuplarını, teknik şartnameye verilen cevapları ve açıklamalara ilişkin belgeleri ile eklerini sunmaları için makul bir süre verilmektedir. Belirlenen süre içerisinde istenilen belgeleri sunmayan isteklilerin teklifleri değerlendirme dışı bırakılmakta ve geçici teminatları gelir kaydedilmektedir⁵⁶. Tekliflerin değerlendirilmesi işlemleri ekonomik açıdan en avantajlı birinci ve ikinci teklif belirlenene kadar devam etmektedir. Fiziki ortamda yapılan ihalelerde olduğu gibi elektronik ihalelerde, ekonomik açıdan en avantajlı teklif sunan isteklinin belirlenmesi zorunluluğu bulunmamaktadır⁵⁷.

13.01.2023 tarihinden önce, tekliflerin değerlendirilmesi aşamasında, istekliler ihaleye ilişkin yeterlik kriterlerini fiilen sağlamış olsalar bile, yeterlik bilgileri tablosunda beyan ettikleri bilgilerin yanlış veya eksik olması hâlinde, sunulan tekliflerin değerlendirme dışı bırakılması gerekmektedir. Örneğin, Danıştay'ın yeterlik kriterine ilişkin verdiği bir kararda, açık ihale usulü ile gerçekleştirilen bir yapım işi ihalesinde, müdahil şirketin oluşturduğu iş ortaklığının yeterlik bilgilerine ilişkin belge sunmaması nedeniyle, iş ortaklığının teklifinin değerlendirme dışı bırakılmasına ilişkin Kurum kararına karşı yapılan itirazın şikâyet başvurusu sonucunda verilen ret kararının iptali istemiyle idare mahkemesinde dava açıldığı belirtilmiştir. İlk derece mahkemesi, uyuşmazlık konusu iş ortaklığı durumunu gösteren belgelerin, ihale isteklisi tarafından teklif dosyasında sunulmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir. Mahkeme, ihaleye katılanın tüzel kişi olması nedeniyle, ortaklarının ve şirket yönetiminde görevli kişilerin kimliklerini gösteren belgelerin de teklif dosyasında bulunması gerektiğini, ancak dosyada yalnızca şirketin ortaklık yapısına ilişkin kaşelenmiş ve imzalanmış tek bir belgenin bulunduğunu, bunun dışında herhangi bir belgenin eklenmediğini, bu belgelerin sunulmasının

55 Kemal Gözler, Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2024, s. 452.

56 Eren Toprak, *Kamu İhale Hukuku: Türkiye'de Kamu İhalelerinin Genel Yapısı ve Hukuki Rejimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 207.

57 Elektronik İhale EKAP Akademi, s. 31. <http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280-97515e1a-1c49> (Erişim Tarihi: 09.08.2025).

zorunlu olduğu durumlarda söz konusu eksikliğin “bilgi eksikliği” olarak kabul edilemeyeceğini vurgulamıştır. Bu gerekçelerle, Kurul kararında hukuka aykırılık bulunmadığına hükmeden ilk derece mahkemesinin kararı Danıştay tarafından da onanmıştır⁵⁸.

Benzer bir olayda, bir inşaat ihalesine katılan ve teklifi değerlendirme dışı bırakılan davacının, Kuruma yaptığı itirazın şikâyet başvurusunun reddine karşı açtığı davada, ilk derece mahkemesi dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Mahkeme, davacı şirketin ortaklarına ait bilgilerin yeterlik bilgileri tablosunda yer aldığı, şirkete ait ortaklık yapısını gösteren ve tüzel kişiliğin temsilcilerine ilişkin bilgilerin teyidi için Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi bilgilerinin yeterlik tablosunda bulunmamasının, teklifin esasını değiştirecek nitelikte bir eksiklik teşkil etmediği kanaatine varmıştır. Bu kapsamda, idarenin eksik bilginin tamamlanması yoluna gitmesi gerekirken, doğrudan teklifin değerlendirme dışı bırakılması ve itirazın şikâyet başvurusunun reddedilmesinin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle, dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Ancak Danıştay, yeterlik bilgileri tablosunda davacı şirkete ait ortaklık ve yönetici bilgilerine yer verildiği, ancak tabloda ticaret siciline ilişkin bilgilerin bulunduğu kısmın boş bırakıldığı ve bu bilgilerin teyidi için Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nin ya da başka bir belgenin beyan edilmediği tespit edilmiştir. İhale dokümanında, yeterliğe ilişkin şartlar arasında yer alan bu husustaki eksikliğin, teklifin esasını değiştirecek nitelikte olduğu; bu nedenle söz konusu eksikliğin “bilgi eksikliği” kapsamında değerlendirilemeyeceği gerekçesiyle, ilk derece mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir⁵⁹.

Kararlar değerlendirildiğinde, değişiklikten önce yeterlik bilgileri tablosunda ortaklığa ilişkin bilgilere yer verilmiş olsa da bu bilgilerin doğruluğunun teyit edilmesi gerekmektedir. Bilgilerin teyit edilememesi durumunda ise, teklif sunan ortakların tekliflerinin değerlendirme dışı bırakılmasına karar verilmekteydi. Her ne kadar ilk derece mahkemesi, Ticaret Sicili Gazetesi'nde yer alan bilgilerin yeterlik tablosunda bulunmamasını teklifin esasını değiştirecek bir unsur olarak görmemiş olsa da bu bilgilerin doğruluğunu gösterecek belgelerin sunulmaması, teklifin esasını etkileyen bir eksiklik olarak kabul edilmekteydi.

29.12.2022 tarihinde yapılan yönetmelik değişikliği ile, yeterlik bilgileri tablosunda eksiklik bulunması hâlinde, bu eksikliğin belgelerin geçerliliğine etki etmemesi şartıyla tamamlanmasına imkân tanınmıştır. Buna göre, 13.01.2023 tarihinden sonra yapılan ihalelerde, elektronik ihalelerde tekliflerin

58 Danıştay 13.Dairesi T.14.02.2019, E.2018/3948, K.2019/410, <https://www.lexpera.com.tr/>

59 Danıştay 13.Dairesi T. 05.07.2021, E.2021/2845, K.2021/2635, <https://www.lexpera.com.tr/>

değerlendirilmesi sürecinde, yeterlik bilgileri tablosunda kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının internet siteleri veya EKAP üzerinden sorgulanamayan belgelere ilişkin eksikliklerin, belgelerin geçerliliğine etki etmemesi ve belgelerin asli unsurlarını taşıması hâlinde, 4734 sayılı Kanun'un 37. maddesi kapsamında tamamlanması mümkün hâle gelmiştir⁶⁰.

Yapılan değişiklik çerçevesinde kararlar değerlendirildiğinde; Danıştay'ın ilk kararında, şirketin ortaklık durumunu gösteren herhangi bir belgenin sunulmamış olması ve bu belgenin, ihale dokümanında yeterliğe ilişkin aranan şartlar arasında yer alması nedeniyle, söz konusu eksikliğin teklifin esasını değiştirecek nitelikte olduğu kabul edilmiştir.

İkinci kararda ise, ortaklık bilgilerine yeterlik bilgileri tablosunda yer verilmiş olmakla birlikte, şirketin ortaklık yapısına ve tüzel kişiliğin temsilcilerine ilişkin belgelerin sunulmaması durumunun teklifin esasını değiştirecek nitelikte bir eksiklik oluşturmadığı; eksikliğin tamamlanmasının mümkün olduğu ve bu eksikliğin belgelerin geçerliliğine etki etmediği açıkça ortaya konulmuştur.

D. İhalenin Sonuçlandırılması

Tekliflerin değerlendirilmesi sonucunda ihale, ekonomik açıdan en avantajlı teklifi sunan istekli üzerinde bırakılmaktadır. İhale Komisyonu Karar Tutanağı EKAP üzerinden düzenlenmekte, komisyon üyeleri tarafından imzalanmakta ve ihale yetkilisinin onayına sunulmaktadır.

İhale komisyonu, kararı onaylamadan önce, ekonomik açıdan en avantajlı teklifi sunan birinci ve ikinci isteklilerin ihalelere katılmaktan yasaklı olup olmadığını elektronik ortamda teyit etmekle yükümlüdür.

İhale yetkilisi, karar tarihini izleyen en geç beş iş günü içinde gerekçesini belirtmek suretiyle ya ihaleyi iptal etmekte ya da ihale kararını onaylamaktadır⁶¹. İptal ve onay kararları EKAP üzerinden ayrıca kayıt altına alınmaktadır. Ekonomik açıdan en avantajlı birinci ve ikinci teklif sahiplerinin her ikisinin de ihalelere katılmaktan yasaklı olması hâlinde, ihale yetkilisi tarafından ihale kararı onaylanmamakta ve ihale iptal edilmektedir⁶².

İhale sonucu, onay tarihini izleyen en geç üç gün içinde EKAP üzerinden tüm isteklilere bildirilmektedir. Tekliflerin uygun bulunmaması veya değerlendirmeye alınmaması hâlinde, bu durum gerekçeleriyle birlikte ilgililere iletilmektedir.

60 RG.29.12.2022, S.32058.

61 Gözler, Kaplan, s.453; Metin Günay, *İdare Hukuku*, İmaj Yayınevi, Ankara, 2017, s. 212-213.

62 Elektronik İhale EKAP Akademi, s. 32-33, <http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280-97515e1a-1c49> (Erişim Tarihi:13.03.2025).

İhale sonucunda, ihale üzerinde kalan istekli; 4734 sayılı Kanun'un 10. maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen ihale dışı bırakılma nedenlerinden herhangi birinin bulunmadığını gösteren belgeleri ile EKAP üzerinden sorgulanamayan belgeleri, usulüne uygun şekilde sunmak ve sözleşmeyi imzalamak üzere davet edilir. İhale üzerinde kalan istekli, bu belgeleri sunmadığı takdirde ihale dışı bırakılır ve geçici teminatı gelir kaydedilmekte ve ayrıca, belgeleri sunmayan istekli hakkında, 4734 sayılı Kanun'un 58. maddesi uyarınca ihalelere katılmaktan yasaklama kararı uygulanmaktadır. İhale üzerinde kalan isteklinin yasaklılık teyidinin yapılmasının ardından, sözleşme imzalanır ve bu işlem EKAP üzerinde kayıt altına alınmaktadır⁶³.

Danıştay, verdiği bir kararında, ihaleye katılan istekliler arasında organik bağ bulunduğunu belirterek, bu isteklilerin eylemlerini 4734 sayılı Kanun'un 17. maddesinde yer alan yasak fiil ve davranışlar kapsamında değerlendirmiştir. Somut olayda, ihaleye beş istekli teklif sunmuş; yapılan değerlendirme sonucunda, ekonomik açıdan en avantajlı teklifi veren iki şirket belirlenmiştir. Ancak, ihaleden yasaklama kararına karşı bu iki şirket Kuruma itirazen şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Kurul, her iki isteklinin; adreslerinin aynı mahalle, aynı sokak ve aynı apartmanda yer aldığını, ortaklarının baba-oğul olduğunu, geçici teminat mektuplarını aynı tarihte ve aynı bankadan temin ettiklerini tespit ederek, her iki şirketin ihale konusunda anlaşma içinde olduklarını, birbirlerine alternatif teklif sunduklarının açık olduğunu belirtmiştir. Bu gerekçelerle, 4734 sayılı Kanun'un 17/d maddesi ile 10. maddesi uyarınca her iki isteklinin teklifinin ihale dışı bırakılmasına karar verilmiştir. Bu karara karşı açılan iptal davasında, ilk derece mahkemesi; her ne kadar şirketlerin adresleri aynı apartmanda bulunsa da kapı numaralarının ve teklif mektuplarını imzalayan kişilerin farklı olduğunu, ayrıca geçici teminat mektuplarının tutar ve geçerlilik sürelerinin de farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Mahkeme, isteklilerin birbirlerinin tekliflerinden haberdar olduklarına dair idare tarafından tereddüde yer bırakmayacak şekilde somut delil sunulmadığını, kararın varsayıma dayandığını ifade ederek dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Ancak Danıştay, 4734 sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen rekabet, güvenilirlik ve gizlilik ilkelerinin ihlal edildiğini; istekliler arasında organik bağ bulunduğunu ve tekliflerden haberdar olduğuna ilişkin kuvvetli karinelerin mevcut olduğunu belirterek, söz konusu davranışların yasak fiil ve davranışlar kapsamında değerlendirilebileceğini ifade etmiş ve ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur⁶⁴.

63 Kamu İhale Kurumu EKAP Akademi, <http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#157463476928097515e1a1c49> (Erişim Tarihi:13.03.2025).

64 Danıştay 13.Dairesi T.10.7.2018, E.2018/1465, K.2018/2345, <https://www.lexpera.com.tr/>

Danıştay, verdiği başka bir kararında; ihaleye katılan davacının, başka isteklilerle aynı IP adresinden ihale dokümanını indirerek istekli olabilecek sıfatını kazanmasının, ihaledeki rekabet ilkesini zedelediği sonucuna varmıştır. Somut olayda, ihaleye toplam 25 istekli katılmış; davacı, ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklifi sunan istekli olarak belirlenmiştir. Her ne kadar ilk derece mahkemesi, sadece aynı cihaz veya IP adresi üzerinden doküman indirilmiş olmasının, teklif verenlerin irade birliği içinde hareket ettiklerine dair somut bir belgeyle desteklenmediğini belirterek, Kurulun davacı şirketin teklifinin değerlendirme dışı bırakılmasına ilişkin kararını iptal etmiş olsa da; Danıştay, farklı firmaların, farklı tarihlerde dahi olsa aynı IP adresine sahip bir cihazdan ihale dokümanı indirmesinin, ihalenin sonraki aşamalarında rekabet ilkesini zedeleyebileceği ve bu durumun dikkate alınması gerektiği sonucuna varmıştır⁶⁵.

Verilen kararlarda, elektronik ihalelerde rekabet ilkesinin taşıdığı önem açıkça vurgulanmaktadır. Bu çerçevede, her somut olayda doğrudan belge bulunması zorunlu görülmemiş; istekliler arasında iş birliği bulunduğu işaret eden kuvvetli karinelerin varlığı, ihale dışı bırakma ve ihalelere katılmaktan yasaklama yaptırımlarının uygulanması bakımından yeterli kabul edilmiştir. Amaç, ihale sürecinin şüpheye yer bırakmayacak şekilde yürütülmesini sağlamak ve kamu ihalelerinde rekabet, şeffaflık ve güvenilirliği temin etmektir.

V. Elektronik Eksiltme

4734 sayılı Kanun'a 2008 yılında eklenen Ek 5. madde ile belirli koşullar altında elektronik ortamda elektronik eksiltme yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Elektronik eksiltme her ne kadar 2008 yılında Kanun'a dâhil edilmiş olsa da uygulamada fiilen hayata geçirilmesi 2018 yılından itibaren mümkün olmuştur.

Elektronik eksiltme; tekliflerin değerlendirilmesinin tamamlanmasının ardından, geçerli teklif sunan isteklilerin belirli teklif unsurlarını veya yeni fiyatlarını elektronik ortamda eksiltme yoluyla yeniden sunmaları ve bu tekliflerin tekrar değerlendirilmesini ifade etmektedir⁶⁶. Bu uygulama ile; kaynakların daha verimli kullanılması, kamu alımlarında rekabetin artırılması ve geçerli teklif sunan isteklilere teklif değerlendirmesinden sonra yeniden yarışma imkânı tanınması amaçlanmaktadır.

65 Danıştay 13.Dairesi T.18.05.2021, E.2021/1146, K.2021/1760. Benzer yönde kararlar için bkz. Danıştay 13.Dairesi T.18.03.2021, E.2021/615, K.2021/996; Danıştay 13.Dairesi T. 23.03.2022, E.2021/5137, K.2022/1194; Danıştay 13.Dairesi T. 23.03.2022, E.2022/409, K.2022/1195; Danıştay 13.Dairesi T.23.03.2022, E.2022/412, K.2022/1196, <https://www.lexpera.com.tr/>

66 <https://ekapakademi.kik.gov.tr/wp-content/uploads/2024/10/Elektronik-Eksiltme-V1.2.pdf> (Erişim Tarihi: 14.03.2025).

İhale usullerinde etkin şekilde işletilen rekabet ilkesi, elektronik eksiltme sürecinde de geçerlidir. Böylece bu ilke sayesinde kamu harcamalarında tasarruf sağlanması hedeflenmektedir⁶⁷.

4734 sayılı Kanun'un Ek 5. maddesi uyarınca, ihale dokümanında ve ilanda belirtilmiş olması şartıyla; tekliflerin değerlendirme aşamasının tamamlanmasının ardından, açık ihale, belli istekliler arasında ihale ile 21. maddenin (a), (d) ve (e) bentlerine göre yapılan pazarlık usulü ihalelerde elektronik eksiltme yapılabilir.

02.05.2023 tarihinden sonra yapılan ihalelerde geçerli olmak üzere; ilan ve dokümanda belirtilmesi koşuluyla, açık ihale ve belli istekliler arasında ihale usulleriyle gerçekleştirilen mal alımı ihalelerinde, fiyat ve/veya fiyat dışı unsurlar üzerinden elektronik eksiltme yapılması mümkün hâle gelmiştir⁶⁸. Bu düzenleme ile elektronik eksiltme uygulamasının etkin şekilde işletilmesi ve uygulamaya işlerlik kazandırılması amaçlanmıştır.

Elektronik eksiltme yapılmadan önce, ihalede belirlenen şartlar kapsamında tekliflerin ilk değerlendirmesinin yapılması; ihaleye katılmaya yeterli bulunan isteklilerin aynı anda elektronik ortamda yeniden teklif vermeye davet edilmesi ve birden fazla aşamada elektronik eksiltme gerçekleştirilmesi mümkündür. Davetin gönderilmesinden itibaren iki iş günü geçmeden elektronik eksiltme başlatılamaz. Bu süre dolmadan başlatılan eksiltmeler geçersiz sayılmaktadır (KİK Ek Madde 5/4).

Bir uyuşmazlıkta, elektronik eksiltmeye davet edilmedikleri gerekçesiyle Kuruma itirazın şikâyet başvurusunda bulunan isteklinin durumu Kurul tarafından değerlendirilmiştir. Kararda, başvuru sahibine idare tarafından davet edilmeme gerekçelerini içeren yazının gönderildiği, söz konusu yazıda geçici teminat mektubu ile iş deneyim belgesinin yeterli bilgileri tablosuna aktarılmadığı ve EKAP üzerinden geçici teminata ilişkin E-GTM bilgilerine ulaşılmadığı belirtilmiştir. Başvuru sahibi her ne kadar bu belgelerin EKAP'a yüklendiğini ve sistemsel bir arıza nedeniyle tabloda görünmediğini ileri sürmüştü de yapılan teknik incelemede, ilgili tarih ve saatte EKAP sisteminde herhangi bir hata ya da arızanın bulunmadığı tespit edilmiş ve bu gerekçeyle itirazın şikâyet başvurusu reddedilmiştir⁶⁹.

67 Yeliz Neslihan Akın, "Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı Hedefleri Açısından Kamu İhalelerinde Rekabet İlkesi Hakkında Bir Değerlendirme", *Anayasa Yargısı*, Cilt 36, Sayı 2, 2019, s. 96-97.

68 RG. 29.12.2022, S. 32058.

69 Kamu İhale Kurulunun 26/01/2022 tarihli ve K.2022/UM. II-166 sayılı kararı, <https://www.kikkararlari.com/>

Ekonomik açıdan en avantajlı teklifin belirlenmesi amacıyla elektronik eksiltme yapılan bir ihalede, elektronik eksiltme 22.11.2021 tarihinde saat 10.30'da başlatılmıştır. Başvurucu, ikinci teklifin ardından sistem dışına atıldığını, tekrar giriş yapana kadar eksiltme tur süresi olan iki dakikalık sürenin dolduğunu ve bu nedenle yeni bir teklif sunmadığını belirterek, itirazın şikâyet yoluyla Kuruma başvuruda bulunmuştur. Söz konusu elektronik eksiltmenin 22.11.2021 tarihinde gerçekleştirildiği ve ihale kararının 25.11.2021 tarihinde başvuru sahibine EKAP üzerinden tebliğ edildiği anlaşılmaktadır. Başvurucu, şikâyete konu olayın 22.11.2021 tarihinde farkına varmıştır. Bu tarih, 4734 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelik uyarınca idareye şikâyet süresi olan 10 günlük sürenin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Ancak başvurusunun, bu süre geçtikten sonra, 06.12.2021 tarihinde idareye şikâyet başvurusunda bulunduğu; bu başvurunun reddi üzerine de 14.12.2021 tarihinde Kuruma itirazın şikâyet başvurusu yaptığı anlaşılmaktadır. Başvurunun süresinde yapılmadığı anlaşıldığından, süre yönünden reddine karar verilmiştir⁷⁰.

Elektronik eksiltmenin her aşamasında, isteklilerin o andaki sıralamalarını öğrenebilmeleri için gerekli bilgilerin kendilerine ulaştırılması mümkündür. Ayrıca, ihale dokümanında yer verilmiş olması koşuluyla, diğer isteklilerin teklifleri hakkında bilgiler ile eksiltmenin herhangi bir aşamasında kaç isteklinin bulunduğu da duyurulabilir (4734 sayılı Kanun, Ek Madde 5/6). Kanun koyucu, elektronik eksiltmenin uygulanması konusunda idareye takdir yetkisi tanımıştır. Ancak, elektronik eksiltme süreci devam ederken isteklilerin kimliklerinin açıklanamayacağı yönündeki kural da aynı madde hükmünde açıkça düzenlenmiştir. Bu hükmün, yasak fiil ve davranışların oluşmasının önlenmesi ve rekabet ilkesi kapsamında azami katılımın sağlanması amacıyla getirildiği değerlendirilmektedir⁷¹.

Açık ihale usulüyle yapılan bir araç alımı ihalesinde, ihalenin 3. kısmına katılan davacı, elektronik eksiltme sürecinde, eksiltmedeki asgari indirim aralığı olan 10.000,00 TL'yi uygulamak isterken, sehven işin tamamı için 10.000,00 TL bedelli teklif sunmuştur. Başvurucu, asıl teklifinin 727.000,00 TL olduğunu, bu bedelden 10.000,00 TL indirim yapmak isterken hatalı şekilde 10.000.000 TL'lik meblağı teklif bedeli olarak sisteme girdiğini, bu teklifin sistem tarafından kabul edildiğini ve ihalenin kendisi üzerinde bırakıldığını ifade ederek, teklifinin değerlendirme dışı bırakılması talebiyle Kuruma itirazın şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Ancak başvuru Kurul

70 Kamu İhale Kurulunun 22/12/2021 tarihli ve K.2021/UH. IV-2306 sayılı kararı, <https://www.kikkararlari.com/>

71 Akın, *Değerlendirme*, s. 96.

tarafından reddedilmiştir. İlk derece mahkemesi; elektronik eksiltme sürecinde dikkat edilmesi gereken hususların davacıya davet formu aracılığıyla bildirildiğini, EKAP üzerinden elektronik oturum açılarak katılım sağlandığını ve yapılan eksiltmelerin sistem tarafından kaydedildiğini belirtmiştir. Ayrıca imza yetkilisinin, EKAP İmza Uygulaması aracılığıyla teklifleri kontrol etme imkânının bulunduğu, kontrollerin tamamlanmasının ardından teklifin yetkili kişi tarafından imzalandığı; hata olması hâlinde ise “reddet” butonu ile yeni bir teklif sunulabileceği, sistemin hata durumunda yeniden giriş imkânı sağlayacak şekilde programlandığı ifade edilmiştir. Mahkeme, davacının iddiasına itibar edilmesinin mümkün olmadığını ve davacının basiretli bir tacir gibi hareket etmesi gerektiğini belirterek davayı reddetmiştir. Ancak Danıştay, ihale konusu olan 4 adet çekicinin yaklaşık maliyetinin 842.000,00 TL olduğunu, diğer isteklilerin 553.800,00 TL civarında teklif sunduğunu ve davacının ise 727.000,00 TL’lik teklifi üzerinden 10.000,00 TL indirim yaparak 717.000,00 TL teklif vermek isterken sehven 10.000,00 TL teklif sunduğunu tespit etmiştir. İdari şartnamede aşırı düşük teklif açıklaması istenmediği, bu nedenle ihalenin davacı üzerinde bırakıldığı ifade edilmiştir. Danıştay; basiretli bir kişinin bu şekilde bir teklif vermesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, teklifin açık şekilde hatalı verildiğini ve bu fiyat üzerinden ihalenin tamamlanması hâlinde davacının aşırı mali külfet altına gireceğini değerlendirmiştir. Bu gerekçelerle, ilk derece mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir⁷².

Kanaatimizce, her ne kadar basiretli tacirin bu şekilde bir hata yapmasının mümkün olmadığı ileri sürülse de basiret sahibi kimsenin 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 2. maddesinin birinci fıkrası ve 3. maddesi uyarınca, iyi niyet ve dürüstlük kuralları çerçevesinde hareket etmesi gerekmektedir. Elektronik eksiltme teklif verme sürecinde, davacının basamaklı ilerleme yöntemiyle işlem yapması mümkündür. Ayrıca, sistemin sunduğu “reddet” butonu sayesinde, elektronik eksiltme sırasında yapılan bir hatadan dönülmesi aşikârdır. Ancak basiretli tacir ilkesi, yalnızca dürüstlük kurallarına uygun hareket etmeyi değil, aynı zamanda dikkatli, özenli ve tedbirli davranma yükümlülüğünü de beraberinde getirir. Bu gerekçelerle, ilk derece mahkemesinin davayı reddetme yönündeki kararı isabetlidir; buna karşılık, Danıştay’ın kararı hukuki isabetten uzaktır. Konunun, ayrıca “aşırı düşük teklif” kavramı açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir. 727.000 TL yaklaşık maliyeti olan bir işte 10.000 TL bedelli bir teklifin kabulü hem ihale mantığına hem de kamu yararına açıkça aykırıdır.

72 Danıştay 13.Dairesi T. 08.12.2022, E.2020/712, K.2022/4691, <https://www.lexpera.com.tr/>

tarafından reddedilmiştir. İlk derece mahkemesi; elektronik eksiltme sürecinde dikkat edilmesi gereken hususların davacıya davet formu aracılığıyla bildirildiğini, EKAP üzerinden elektronik oturum açılarak katılım sağlandığını ve yapılan eksiltmelerin sistem tarafından kaydedildiğini belirtmiştir. Ayrıca imza yetkilisinin, EKAP İmza Uygulaması aracılığıyla teklifleri kontrol etme imkânının bulunduğu, kontrollerin tamamlanmasının ardından teklifin yetkili kişi tarafından imzalandığı; hata olması hâlinde ise “reddet” butonu ile yeni bir teklif sunulabileceği, sistemin hata durumunda yeniden giriş imkânı sağlayacak şekilde programlandığı ifade edilmiştir. Mahkeme, davacının iddiasına itibar edilmesinin mümkün olmadığını ve davacının basiretli bir tacir gibi hareket etmesi gerektiğini belirterek davayı reddetmiştir. Ancak Danıştay, ihale konusu olan 4 adet çekicinin yaklaşık maliyetinin 842.000,00 TL olduğunu, diğer isteklilerin 553.800,00 TL civarında teklif sunduğunu ve davacının ise 727.000,00 TL’lik teklifi üzerinden 10.000,00 TL indirim yaparak 717.000,00 TL teklif vermek isterken sehven 10.000,00 TL teklif sunduğunu tespit etmiştir. İdari şartnamede aşırı düşük teklif açıklaması istenmediği, bu nedenle ihalenin davacı üzerinde bırakıldığı ifade edilmiştir. Danıştay; basiretli bir kişinin bu şekilde bir teklif vermesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, teklifin açık şekilde hatalı verildiğini ve bu fiyat üzerinden ihalenin tamamlanması hâlinde davacının aşırı mali külfet altına gireceğini değerlendirmiştir. Bu gerekçelerle, ilk derece mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir⁷².

Kanaatimizce, her ne kadar basiretli tacirin bu şekilde bir hata yapmasının mümkün olmadığı ileri sürülse de basiret sahibi kimsenin 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 2. maddesinin birinci fıkrası ve 3. maddesi uyarınca, iyi niyet ve dürüstlük kuralları çerçevesinde hareket etmesi gerekmektedir. Elektronik eksiltme teklif verme sürecinde, davacının basamaklı ilerleme yöntemiyle işlem yapması mümkündür. Ayrıca, sistemin sunduğu “reddet” butonu sayesinde, elektronik eksiltme sırasında yapılan bir hatadan dönülmesi aşikârdır. Ancak basiretli tacir ilkesi, yalnızca dürüstlük kurallarına uygun hareket etmeyi değil, aynı zamanda dikkatli, özenli ve tedbirli davranma yükümlülüğünü de beraberinde getirir. Bu gerekçelerle, ilk derece mahkemesinin davayı reddetme yönündeki kararı isabetlidir; buna karşılık, Danıştay’ın kararı hukuki isabetten uzaktır. Konunun, ayrıca “aşırı düşük teklif” kavramı açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir. 727.000 TL yaklaşık maliyeti olan bir işte 10.000 TL bedelli bir teklifin kabulü hem ihale mantığına hem de kamu yararına açıkça aykırıdır.

72 Danıştay 13.Dairesi T. 08.12.2022, E.2020/712, K.2022/4691, <https://www.lexpera.com.tr/>

Elektronik eksiltme uygulamasında, tur sayısı beşi geçemez. Bu turların herhangi birinde istekli yeni bir teklif sunmazsa, sonraki turlarda eksiltme yapma hakkını kaybeder. Eksiltmeye katılan ve geçerli yeni teklif sunan isteklilerin önceki teklifleri değerlendirmeye alınmaz; yalnızca son teklif esas alınır. Eğer tekrar eksiltme yapılır ve geçerli tekliflerde değişiklik söz konusu olursa, yeni eksiltme önceki eksiltmedeki geçerli son teklifler üzerinden başlatılır⁷³.

Elektronik eksiltme, katılım için yapılan davette eksiltmenin tamamlanacağını belirten tarih ve saatin sona ermesi, davette belirtilmiş olan tur sayısının tamamlanması ve davet süresi içerisinde asgari fark aralığını sağlayan yeni tekliflerin alınmaması halinde sona erer. Ayrıca, bu sona erme durumlarının birkaçı aynı anda gerçekleşerek de elektronik eksiltmenin sona ermesine neden olabilir⁷⁴.

VI. E-İhalelerde Teknik Aksaklıklar

Elektronik ihalenin dijital ortamda yürütülmesi usulünün benimsenmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerine bağlı çeşitli teknik sorunları da beraberinde getirmektedir. Nitekim ihale saatinde sisteme erişim sağlanamaması, e-teklifin gönderilememesi ya da EKAP üzerinden doküman indirilememesi gibi teknik aksaklıkların yaşanması mümkündür⁷⁵. Bu tür sorunların giderilmesi ve hak kayıplarının önlenmesi amacıyla, EKAP Yönetmeliği'nin 6. maddesinde teknik aksaklıklara ve mücbir sebeplere ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre teknik aksaklıklar veya mücbir sebepler nedeniyle EKAP üzerinden işlem yapılmaması durumunda, sürecin mevzuata uygun biçimde devam ettirilebilmesi ve hak kayıplarının önlenmesi amacıyla; alternatif sistem ve uygulamaları devreye sokma, gerekli görüldüğünde işlemleri durdurma, erteleme, yenileme veya iptal etme, EKAP üzerinden yürütülemeyen işlemlerden hangilerinin fiziki ortamda yapılabileceğini belirleme ve benzeri önlemleri alma yetkisi Kuruma tanınmıştır.

Uygulamada, E-ihale sürecinde yaşandığı ileri sürülen teknik sorunlara ilişkin uyuşmazlıklar, itirazen şikâyet başvurularına da konu olabilmektedir. Bu kapsamda yapılan bir başvuruda söz konusu teknik sorunun EKAP sisteminden mi yoksa başvuranın kendi teknik altyapısından mı kaynaklandığı araştırılmış; yapılan inceleme sonucunda, başvuranın ihale tarihinde e-teklif sunmasını engelleyecek nitelikte herhangi bir teknik aksaklığın bulunmadığı tespit edilmiştir⁷⁶.

73 MAİY md.58/B YİİHY md 60/B, HAİY md.59/B.

74 MAİY md.58/B YİİHY md 60/B, HAİY md.59/B.

75 Simge Demir Bayram, *Kamu Hizmetinde Dijital Dönüşüm ve E- İhale Süreci*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 385.

76 Kamu İhale Kurulunun 24/08/2022 tarihli ve K.2021/UM. I-1018 sayılı kararı, <https://www.kikkararlari.com/>

Benzer uyumsuzlukların önüne geçilmesi amacıyla Kamu İhale Kurumu, EKAP üzerinden yapılan başvurular sırasında teknik sorunlar yaşanması ihtimaline karşı bir duyuru yayımlamıştır. Söz konusu duyuruda, yaşanan aksaklıkların çoğunlukla isteklilerin veya idarelerin kullandığı bilgisayarlar ya da teknik altyapılarından kaynaklandığı belirtilmiş; bu nedenle işlemlerin son ana bırakılmaması gerektiği yönünde uyarıda bulunulmuştur⁷⁷. Bu çerçevede Kurul, teknik sorunlar nedeniyle ihale dokümanını indirememiş veya teklifte bulunamamış istekliler bakımından; daha önce teklifte bulunan isteklilere tekliflerini geri çekme hakkı tanınmadığı gerekçesiyle, ihale tarihinin ihale ilanı ve dokümanında belirlenen tarih esas alınarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde karar vermiştir⁷⁸.

Ayrıca Kamu İhale Kurumu, 2024 yılında yayımladığı duyuruda, Java uygulaması aracılığıyla yapılan e-teklif işlemlerinde karşılaşılabilecek teknik sorunların önüne geçilebilmesi amacıyla, kullanıcıların dikkat etmesi gereken hususlar hakkında bilgilendirmede bulunmuştur⁷⁹.

Teknik aksaklıkların yaşanma ihtimalinin yüksek olması dikkate alındığında, başvuru sahiplerinin mağduriyet yaşamalarının önlenmesi amacıyla ihale sistemine entegre bir yedekleme mekanizmasının oluşturulması önem arz etmektedir. Bu kapsamda, teknik sorunlar sırasında sunulan tekliflerin güvenli biçimde kayda alınması ve geçerliliğinin korunmasına yönelik mekanizmaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, elektronik ihale uygulamasının büyük ölçüde ikincil mevzuatla düzenlenmiş olmasının, normlar hiyerarşisi ve yetkinin kanuniliği ilkeleri bakımından ciddi hukuki sorunlar doğurduğunu ortaya koymuştur.

Elektronik ihalenin uygulama alanının giderek genişlemesi, ikincil mevzuata dayalı düzenlemelerden kaynaklanan hukuki sorunların istisnai olmaktan çıkarak sistemik bir nitelik kazanmasına yol açmaktadır.

Elektronik ihale, 4734 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (a), (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan pazarlık usulü hariç olmak üzere, diğer tüm ihale usullerinde uygulanabilmektedir. Bu kapsamda elektronik ihale ile gerçekleştirilen ihaleler toplam ihale sayısının büyük çoğunluğunu

77 <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/DuyuruDetay.aspx?duyuruID=d212f49fcb017940b03335cf1c0bcbf0988d0701d7b049c82c0835938bd1c03d> (Erişim Tarihi: 20.03.2025).

78 Kamu İhale Kurulunun 24/01/2022 tarihli ve K. 2022/DK. D-28 sayılı kararı, <https://www.kikkararlari.com/>

79 <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/DuyuruDetay.aspx?duyuruID=35551769abe454e7ed7b50a1d9095ea11622e54be823d03a6ad502009cd9697a> (Erişim Tarihi: 21.03.2025).

oluşturmakta; elektronik ihale dışında kalan ihale sayısı ise giderek sınırlı bir düzeye inmektedir⁸⁰.

Her ne kadar elektronik ihale uygulaması ile fiziki ortamda gerçekleştirilen ihalelerde karşılaşılan bazı usulsüzlüklerin önlenmesi hedeflenmiş olsa da Danıştay ve Kamu İhale Kurulu kararları incelendiğinde, elektronik ihalelerde de çeşitli hukuki uyumsuzlukların, usul hatalarının ve teknik kaynaklı sorunların ortaya çıkabildiği görülmektedir.

Danıştay kararları genel olarak incelendiğinde, elektronik ihale uygulamalarında teknik gereklilikleri önceleyen; buna karşılık, kanuni dayanak ve yetki sınırlarına ilişkin değerlendirmelerin kimi durumlarda ikincil planda kaldığı bir yaklaşımın benimsendiği anlaşılmaktadır.

Sürekli gelişen ve değişen bir uygulama alanı olan elektronik ihalenin hukuki çerçevesinin, yalnızca ikincil mevzuatla değil, mutlaka 4734 sayılı Kanun düzeyinde düzenlenmesi gerekmektedir. Aksi hâlde, normlar hiyerarşisine aykırı bir durum ortaya çıkmakta; yönetmelik hükümlerinin kanun hükümlerini aşar nitelikte yorumlanması, ilk derece mahkemesi kararlarında ve karşı oy gerekçelerinde de görüldüğü üzere, hukuki tartışmalara ve içtihat farklılıklarına yol açabilmektedir.

Bu bağlamda, teknolojik gelişmelere paralel olarak sürekli yenilenen elektronik ihaleye ilişkin hükümlerin, uygulama birliğini sağlamak ve içtihatları standartlaştırmak amacıyla sadece yönetmeliklerle değil, kanun düzeyinde düzenlenmesi elzemdir. Elektronik ihalenin tüm usuller için zorunlu hâlde getirilmesi öngörüldüğünden, bu süreci bütüncül şekilde düzenleyen müstakil bir Elektronik İhale Usulü Kanunu çıkarılması da gerekli olabilir.

Böylesi bir yasal düzenleme hem normlar hiyerarşisine uygunluğu sağlayacak hem de idarelerin keyfi uygulamalarının ve farklı yorumlarının önüne geçerek uygulama birliğini teminat altına alacaktır. Ayrıca, elektronik ihale sürecine ilişkin temel ilkelerin; tekliflerin geçerliliği, teknik altyapıdan doğan sorumluluklar, zaman damgası kullanımı, veri güvenliği ve yedekleme mekanizmaları gibi kritik unsurların açıkça tanımlanması sağlanacak, uygulayıcı idareler açısından öngörülebilir ve bağlayıcı bir çerçeve oluşturulacaktır.

80 Detaylı bilgi için bkz. https://dosyalar.kik.gov.tr/genel/Raporlar/2024_yil_sonu_kamu_alimleri_izleme_raporu.pdf (Erişim Tarihi: 14.04.2025).

KAYNAKLAR

Makaleler ve Kitaplar

- Akın, Yeliz Neslihan, *4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda İdari Başvuru Yolları ve Başvuru Ehliyeti*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- Akın, Yeliz Neslihan, “Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı Hedefleri Açısından Kamu İhalelerinde Rekabet İlkesi Hakkında Bir Değerlendirme”, *Anayasa Yargısı*, Cilt 36, Sayı 2, 2019, s. 63-109.
- Akyılmaz, Bahtiyar; Sezginer, Murat; Kaya, Cemil, *Türk İdare Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- Akkoç, Ali Kemal, “Elektronik İhale Süreci ve Geline Son Nokta”, *İnşaat Sanayi Dergisi*, 2013, s. 16-21.
- Akpınar, Nazife, “4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda Öngörülen Kamu İhale Usulleri (5812 Sayılı Kanun Değişikliği ile Genel Bir İnceleme)”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 19, Sayı 38, 2020, s.132-154.
- Bayram, Simge Demir, *Kamu Hizmetinde Dijital Dönüşüm ve E- İhale Süreci*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023.
- Çaptuğ, Mehpare, “Hukuki Güvenlik İlkesinin Kavramsal Gelişimi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Sayı 17, 2021, s. 133-160.
- Demirci, Doğukan, İhale Sürecinin Elektronik Ortama Aktarılması ve Ülke Uygulamaları, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Kamu İhale Kurumu, Ankara, 2014.
- Günday, Metin, *İdare Hukuku*, İmaj Yayınevi, Ankara, 2017.
- Gürbüz, Aysun, “E-İhale Kapsamında Avrupa Birliği ve Türk Kamu Alımları'nda Dinamik Alım Sistemi'nin Karşılaştırmalı Analizi”, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, 2019, s. 333-356.
- Gözler, Kemal; Kaplan Gürsel, *İdare Hukuku Dersleri*, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2024.
- Kamu İhale Kurumu Eğitim Dairesi Başkanlığı (2005), *Kamu Alımlarında AB ve İngiltere'deki Düzenleme ve Uygulamalar*, Ankara.
- Kamu İhale Kurumu (2021), *2020 Yılı Kamu Alımları İzleme Raporu*, Ankara.
- Melikşah, Yasin, “İdari Yargılama Usulünde Düzenleyici İdari İşlemlerin İhmali Meselesi”, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, Cilt 16, Sayı 1,1-2, 2013, s. 9-27.
- Toprak, Eren, *Kamu İhale Hukuku: Türkiye'de Kamu İhalelerinin Genel Yapısı ve Hukuki Rejimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Yıldız, Hayrettin, “Kamu İhale Kurumu'nun İhale Sürecindeki Kararları ve Yargısal Denetimi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 70, Sayı 1, 2021, s. 295-331. <https://doi.org/10.33629/auhfd.847545>.
- Yurttakal, Caner, “Türkiye'de Elektronik İhalenin Kamu Alımlarına Etkisi Üzerine Genel Değerlendirme”, *Kamu İhale Dünyası Dergisi*, Cilt 6, Sayı 23, 2021, s. 48-64.

Mahkeme ve Kurul Kararları

- Anayasa Mahkemesi GK, 03.06.2021 tarihli ve E. 2020/9 K. 2021/37 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 18/05/2016 tarihli ve E. 2016/1270, K. 2016/1823 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 28/01/2016 tarihli ve E.2015/6201, K.2016/6201 kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 28/01/2016 tarihli ve E.2016/141, K.2016/110 sayılı kararı.

- Danıştay 13.Dairesinin 10/07/2018 tarihli ve E.2018/1465, K.2018/2345 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 14/02/2019 tarihli ve E.2018/3948, K.2019/410 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 23/09/2020 tarihli ve E.2020/1771, K.2020/2256 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 18/05/2021 tarihli ve E.2021/1146, K.2021/1760 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 05/07/2021 tarihli ve E.2021/2845, K.2021/2635 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 18/03/2021 tarihli ve E.2021/615, K.2021/996 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 23/03/2022 tarihli ve E.2021/5137, K.2022/1194 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 23/03/2022 tarihli ve E.2022/409, K.2022/1195 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 23/03/2022 tarihli ve E.2022/412, K.2022/1196 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 08/09/2022 tarihli ve E.2022/3153, K.2022/3063 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 30/05/2022 tarihli ve E.2022/2133, K.2022/2357 sayılı kararı.
- Danıştay 13.Dairesinin 08/12/2022 tarihli ve E.2020/712, K.2022/4691 sayılı kararı.
- Kamu İhale Kurulunun 23/09/2013 tarihli ve 2013/UH. I-3741 sayılı kararı.
- Kamu İhale Kurulunun 03/02/2014 tarihli ve 2014/UH. I-652 sayılı kararı.
- Kamu İhale Kurulunun 29/04/2015 tarihli ve 2015/UH. II-1192 sayılı kararı.
- Kamu İhale Kurulunun 03/08/2016 tarihli ve 2016/MK-350 sayılı kararı
- Kamu İhale Kurulunun 18/11/2020 tarihli ve 2020/DK. D-373 sayılı kararı.
- Kamu İhale Kurulunun 22/12/2021 tarihli ve K.2021/UH. IV-2306 sayılı kararı.
- Kamu İhale Kurulunun 24/01/2022 tarihli ve K. 2022/DK. D-28 sayılı kararı.
- Kamu İhale Kurulunun 26/01/2022 tarihli ve K.2022/UM. II-166 sayılı kararı.
- Kamu İhale Kurulunun 24/08/2022 tarihli ve K.2021/UM. I-1018 sayılı kararı.

Çevrimiçi Kaynaklar

- <http://ekapakademi.kik.gov.tr/sozluk/#II> (Erişim Tarihi: 02.01.2025).
- https://dosyalar.kik.gov.tr/genel/Raporlar/Kamu_alimlari_izleme_raporu_2020_yilsonu.pdf (Erişim Tarihi: 03.01.2025): Kamu İhale Kurumu, 2003 yılı faaliyet raporu.
- https://www2.ihale.gov.tr/Duyurular2012/2003_yili_faaliyet_raporu.pdf (Erişim Tarihi:06.01.2025).
- EKAP istatistikleri için <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/Istatistik/EkapIstatistikleri.aspx> (Erişim Tarihi: 07.01.2025).
- https://www.ihale.gov.tr/Duyuru/306/1_haziran_2019_itibariyle_ihale_dokumanlarinin_idarelerden_satin_alinmasi_uygulamasi_kaldiriliyor.html (Erişim Tarihi: 08.01.2025)
- <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/Default.aspx?ReturnUrl=%2fekap%2f> (Erişim Tarihi: 09.01.2025).
- <http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280-97515e1a-1c49> (Erişim Tarihi:04.02.2025).
- <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/DuyuruDetay.aspx?duyuruID=cfd36a8d57146e8926e9a5a26007545550bo68af1d9> (Erişim Tarihi: 07.02.2025).
- <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekceler/kamu-ihale-kanunu-madde-gerekceleri/1> (Erişim Tarihi: 18.02.2025)

- <http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280-97515e1a-1c49> (Erişim Tarihi: 20.02.2025).
- https://www.ihale.gov.tr/Duyuru/712/kamu_alimlarinin_elektronik_ortamda_yapilmasina_iliskin_uygulama_yonetmeliginin_yururluk_tarihi_hakkinda_duyuru.html (RG. 26. 12. 2024, S.32764) (Erişim Tarihi: 28.02.2025).
- <https://ekap.kik.gov.tr/ekap/Default.aspx> (Erişim Tarihi: 02.03.2025).
- Kamu İhale Kurumu, EKAP Akademi <http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280-97515e1a-1c49> (Erişim Tarihi: 05.03.2025).
- Elektronik İhale EKAP Akademi,31. <http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280-97515e1a-1c49> (Erişim Tarihi: 09.08.2025).
- Elektronik İhale EKAP Akademi <http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280-97515e1a-1c49> (Erişim Tarihi: 13.03.2025).
- Kamu İhale Kurumu EKAP Akademi <http://ekapakademi.kik.gov.tr/elektronik-ihale/#1574634769280-97515e1a-1c49> (Erişim Tarihi:13.03.2025).
- <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/DuyuruDetay.aspx?duyuruID=d212f49fcb017940b03335cf1c0bcbf0988d0701d7b049c82c0835938bd1c03d> (Erişim Tarihi: 20.03.2025).
- <https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/DuyuruDetay.aspx?duyuruID=35551769abe454e7ed7b50a1d9095ea11622e54be823d03a6ad502009cd9697a> (Erişim Tarihi: 21.03.2025).
- https://dosyalar.kik.gov.tr/genel/Raporlar/2024_yil_sonu_kamu_alimleri_izleme_raporu.pdf (Erişim Tarihi:14.04.2025)

